WYROK SĄDU PIERWSZEJ INSTANCJI (pierwsza izba)
z dnia 24 maja 2007 r.*

W sprawie T-151/01

Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland GmbH, dawniej Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland AG, z siedzibą w Kolonii (Niemcy), reprezentowana przez adwokatów W. Deselaersa, B. Meyringa, E. Wagnera oraz C. Weidemanna,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Wspólnot Europejskich, początkowo reprezentowanej przez S. Ratinga, a następnie przez P. Olivera, H. Gading oraz M. Schneidera, oraz ostatecznie przez W. Möllsa oraz R. Sauera, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

popieranej przez

Vfw AG, z siedzibą w Kolonii (Niemcy), reprezentowaną przez adwokatów H.F. Wissela oraz J. Dreyera,

* Język postępowania: niemiecki.

oraz przez

Landbell AG für Rückhol-Systeme, z siedzibą w Moguncji (Niemcy),

BellandVision GmbH, z siedzibą w Pegnitz (Niemcy),

reprezentowane przez adwokatów A. Rinnego oraz A. Walza,

interwenienci,

mającej za przedmiot skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji 2001/463/WE z dnia 20 kwietnia 2001 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 82 [WE] (sprawa COMP D3/34493 — DSD) (Dz.U. L 166, str. 1),

SĄD PIERWSZEJ INSTANCJI WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
(pierwsza izba),

w składzie: R. García-Valdecasas, prezes, J.D. Cooke i I. Labucka, sędziowie,
sekretarz: K. Andová, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniach 11 i 12 lipca 2006 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Ramy prawne

A — *Rozporządzenie w sprawie zapobiegania powstawaniu odpadów opakowaniowych*

1 W dniu 12 czerwca 1991 r. rząd niemiecki wydał Verordnung über die Vermeidung von Verpackungsabfällen [rozporządzenie w sprawie zapobiegania powstawaniu odpadów opakowaniowych (BGBl. 1991 I, str. 1234)], które w zmienionej wersji, mającej zastosowanie w niniejszej sprawie, weszło w życie w dniu 28 sierpnia 1998 r. (zwane dalej „rozporządzeniem" lub „rozporządzeniem w sprawie opakowań"). Celem tego rozporządzenia jest zapobieganie oddziaływaniu odpadów opakowaniowych na środowisko naturalne i jego ograniczanie. W tym celu rozporządzenie zobowiązuje producentów i dystrybutorów do przyjmowania zwrotu i odzysku zużytych opakowań jednostkowych, wykorzystywanych poza publicznym systemem usuwania odpadów.

2 Zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia opakowaniami jednostkowymi (zwanymi dalej „opakowaniami") są opakowania służące do przekazywania produktu konsumentowi końcowemu w miejscu sprzedaży. Chodzi tu także o opakowania wykorzystywane w handlu, w gastronomii oraz w ramach innych usług w celu umożliwienia lub ułatwienia przekazania produktów konsumentowi końcowemu (opakowania usługowe), a także sztućce i naczynia jednorazowego użytku.

3 Paragraf 3 ust. 7 rozporządzenia określa producenta jako każdą osobę wytwarzającą opakowania, materiały opakowaniowe lub produkty umożliwiające bezpośrednie wytwarzanie opakowań, jak również każdą osobę wprowadzającą opakowania na terytorium niemieckie. W odniesieniu do dystrybutora § 3 ust. 8 rozporządzenia wskazuje, że jest nim każda osoba, która wprowadza na rynek opakowania — bez względu, na jakim poziomie dystrybucji — materiały opakowaniowe lub produkty umożliwiające bezpośrednio wytwarzanie opakowań lub też opakowane towary. Dystrybutorami w rozumieniu tego rozporządzenia są również spółki prowadzące sprzedaż wysyłkową. Wreszcie konsument końcowy jest zasadniczo zdefiniowany w § 3 ust. 10 wspomnianego rozporządzenia jako każda osoba, która nie dokonuje dalszej odsprzedaży towaru w formie, w jakiej towar ten został jej dostarczony.

4 Producenci i dystrybutorzy opakowań mogą w dwojaki sposób spełnić nałożony na nich w rozporządzeniu obowiązek przyjmowania zwrotu i odzysku odpadów.

5 Po pierwsze, zgodnie z § 6 ust. 1 i 2 rozporządzenia, producenci i dystrybutorzy mają obowiązek przyjmować zwrot opakowań używanych przez konsumentów końcowych w punkcie sprzedaży lub w jego pobliżu oraz poddawać je odzyskowi (dalej „system indywidualny"). Obowiązek przyjmowania zwrotu opakowań przez dystrybutora jest ograniczony do rodzajów, kształtów i rozmiarów opakowań, jak również do opakowanych produktów, które wchodzą w skład jego asortymentu. W odniesieniu do dystrybutorów dysponujących powierzchnią handlową poniżej 200 m^2 obowiązek ten ogranicza się jedynie do opakowań produktów oznaczonych znakami towarowymi, które są sprzedawane przez dystrybutora (§ 6 ust. 1 zdania czwarte i piąte rozporządzenia). Zgodnie z § 6 ust. 1 zdanie trzecie rozporządzenie w ramach systemu indywidualnego dystrybutor ma obowiązek zasygnalizowania konsumentowi końcowemu o możliwości zwrotu opakowania „za pomocą łatwo rozpoznawalnych i czytelnych tablic informacyjnych".

6 Po drugie, zgodnie z § 6 ust. 3 zdanie pierwsze rozporządzenia, producenci i dystrybutorzy mogą przystąpić do systemu zapewniającego regularną zbiórkę na całym obszarze działalności dystrybutora zużytych opakowań jednostkowych od konsumenta końcowego lub w pobliżu jego miejsca zamieszkania w celu poddania

ich odzyskowi (dalej „system zbiorowy"). Producenci i dystrybutorzy przystępujący do systemu zbiorowego są zwolnieni z obowiązku przyjmowania zwrotu i odzysku w odniesieniu do wszystkich opakowań objętych tym systemem. Zgodnie z pkt 4 ust. 2 zdanie drugie załącznika I do § 6 rozporządzenia producenci i dystrybutorzy mają obowiązek ujawnić fakt swojego uczestnictwa w systemie zbiorowym „za pomocą etykiet lub innych odpowiednich środków". Mogą oni uczynić wzmiankę o tym uczestnictwie na opakowaniach lub wykorzystać inne środki, jak przykładowo informację dla klientów umieszczoną w miejscu sprzedaży lub informację załączoną do opakowania.

7 Na podstawie § 6 ust. 3 zdanie jedenaste rozporządzenia systemy zbiorowe muszą być zatwierdzone przez właściwe władze danego kraju związkowego. Do zatwierdzenia tych systemów wymagane jest w szczególności objęcie nimi terytorium co najmniej jednego kraju związkowego, prowadzenie regularnej zbiórki w pobliżu miejsca zamieszkania konsumentów oraz podpisanie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego odpowiedzialnymi za gospodarowanie odpadami. Każde przedsiębiorstwo spełniające te kryteria w danym kraju związkowym może zorganizować zatwierdzony system zbiorowy.

8 Od dnia 1 stycznia 2000 r. systemy indywidualne i systemy zbiorowe muszą osiągać te same poziomy odzysku. Kwoty te wskazane w załączniku I do rozporządzenia różnią się w zależności od materiału, z jakiego wytworzone jest opakowanie. Przestrzeganie obowiązku przyjmowania zwrotu i odzysku jest zapewnione w przypadku systemu indywidualnego dzięki zaświadczeniom wystawianym przez niezależnych rzeczoznawców, a w przypadku systemu zbiorowego — poprzez przekazywanie danych dotyczących ilości zebranych i odzyskanych opakowań, które mogą być poddane weryfikacji.

9 Ponadto § 6 ust. 1 zdanie dziewiąte rozporządzenia stanowi, że, w przypadku gdy dystrybutor nie wypełni swojego obowiązku przyjmowania zwrotu i odzysku za pomocą systemu indywidualnego, powinien on to uczynić za pomocą systemu zbiorowego.

10 Rząd niemiecki wskazał w tym względzie w uwagach przedstawionych w dniu 24 maja 2000 r., przekazanych Komisji w ramach postępowania administracyjnego (zwanych dalej „uwagami rządu niemieckiego"), że rozporządzenie w sprawie opakowań pozwalało dystrybutorowi na połączenie razem przyjmowania zwrotu w pobliżu punktu handlowego w ramach systemu indywidualnego ze zbiórką w pobliżu miejsca zamieszkania konsumenta końcowego w ramach systemu zbiorowego, przy czym uczestniczył on w systemie zbiorowym jedynie w zakresie opakowań, które wprowadził on do obrotu na rynek.

11 W uwagach rządu niemieckiego wskazano również, że jeśli dystrybutor zdecydował się na uczestnictwo w systemie zbiorowym w odniesieniu do wszystkich opakowań, które wprowadzał on do obrotu, nie ciążyły już na nim zobowiązania przewidziane w § 6 ust. 1 i 2, co oznaczało, że późniejsze indywidualne usuwanie odpadów nie było możliwe. Jeśli natomiast dystrybutor od razu zdecydował się na uczestnictwo w systemie indywidualnym, to późniejsze uczestnictwo w systemie zbiorowym było możliwe, o ile poziom odzysku nie został osiągnięty w ramach usuwania indywidualnego.

B — *System zbiorowy Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland GmbH i umowa o używanie logo*

12 Od 1991 r. Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland GmbH (zwana dalej „skarżącą" lub „DSD") jest jedyną spółką, która zarządza systemem zbiorowym na całym obszarze Niemiec (zwanym dalej „systemem DSD"). W tym celu w 1993 r. DSD została zatwierdzona przez właściwe władze wszystkich krajów związkowych.

13 Stosunki między DSD a producentami i dystrybutorami przystępującymi do jej systemu reguluje standardowa umowa, której przedmiotem jest używanie logo Der Grüne Punkt (zwana dalej „umową" lub „umową o używanie logo"). Poprzez

podpisanie tej umowy przedsiębiorstwo, które przystąpiło do systemu, ma prawo umieszczać logo Der Grüne Punkt na opakowaniach jednostkowych objętych systemem DSD w zamian za wynagrodzenie (art. 1 ust. 1 umowy o używanie logo).

14 DSD zapewnia przedsiębiorstwom przystępującym do jej systemu zbiórkę, sortowanie i odzysk zużytych opakowań jednostkowych, które zamierzają one objąć systemem DSD, zwalniając je w ten oto sposób z obowiązku przyjmowania zwrotu i odzysku omawianych opakowań (art. 2 umowy).

15 Przedsiębiorstwa przystępujące do systemu mają obowiązek zgłoszenia rodzajów opakowań, które zamierzają usunąć za pośrednictwem systemu DSD, a także umieszczenia logo Der Grüne Punkt na każdym opakowaniu tego typu przeznaczonym do użytku na obszarze Niemiec, aby DSD miała możliwość zwolnienia z tego obowiązku przedsiębiorstwo, które przystąpiło do systemu (art. 3 ust. 1 umowy).

16 Użytkownik logo płaci DSD opłatę licencyjną za wszystkie opakowania opatrzone logo Der Grüne Punkt, które rozprowadza na terytorium Niemiec zgodnie z umową o używanie logo. Wszelkie wyjątki od tej reguły powinny być przedmiotem odrębnego porozumienia w formie pisemnej (art. 4 ust. 1 umowy). Artykuł 5 ust. 1 umowy stanowi również, iż za wszystkie opakowania opatrzone logo Der Grüne Punkt i rozprowadzane przez użytkownika logo na terytorium Niemiec powinny być wystawione rachunki (art. 5 ust. 1 umowy).

17 Przy obliczaniu kwoty opłaty licencyjnej obowiązują dwie zasady, a mianowicie po pierwsze, uwzględnia się wagę opakowania i rodzaj zastosowanego materiału oraz, po drugie, objętość i wielkość powierzchni opakowania. Opłaty licencyjne są obliczane bez uwzględnienia zysków i mają wyłącznie na celu pokrycie kosztów zbiórki, sortowania i odzysku, jak również związanych z tym kosztów administracyjnych (art. 4 ust. 2 i 3 umowy). DSD może zadecydować o dostosowaniu opłat, w przypadku gdy te koszty ulegną zmianie.

18 W ramach systemu DSD opakowania opatrzone logo Der Grüne Punkt mogą być zbierane albo w specjalnych koszach w zależności od tego, czy chodzi o opakowania z metalu, plastiku czy opakowania wielomateriałowe, albo w kontenerach znajdujących się w pobliżu gospodarstw domowych (dotyczy to w szczególności opakowań papierowych i szklanych), podczas gdy pozostałe odpady należy wrzucać do koszów należących do publicznego systemu usuwania odpadów.

19 DSD sama nie przeprowadza zbiórki ani odzysku zużytych opakowań jednostkowych, lecz zleca ona wykonanie tej usługi przedsiębiorstwom lokalnym zajmującym się zbiórką. Stosunki między DSD a tymi przedsiębiorstwami reguluje standardowa umowa, która już kilkakrotnie była modyfikowana i której przedmiotem jest utworzenie i zarządzanie systemem zbiórki i sortowania opakowań. Na mocy tych umów o świadczeniu usług, zawartych między DSD a 537 lokalnymi przedsiębiorstwami, każde z tych przedsiębiorstw ma wyłączne prawo przeprowadzania na określonym obszarze zbiórki opakowań na rachunek DSD. Posortowane opakowania przewozi się do ośrodka recyklingu w celu ich odzysku.

20 Umowa o świadczeniu usług jest przedmiotem decyzji Komisji 2001/837/WE z dnia 17 września 2001 r. w sprawie postępowania na art. 81 [WE] oraz art. 53 porozumienia o EOG (sprawy: COMP/34493 — DSD, COMP/37366 — Hofmann + DSD, COMP/37299 — Edelhoff + DSD, COMP/37291 — Rechmann + DSD, COMP/37288 — ARGE oraz pięć innych przedsiębiorstw + DSD, COMP/37287 — AWG oraz pięć innych przedsiębiorstw + DSD, COMP/37526 — Feldhaus + DSD, COMP/37254 — Nehlsen + DSD, COMP/37252 — Schönmakers + DSD, COMP/37250 — Altvater + DSD, COMP/37246 — DASS + DSD, COMP/37245 — Scheele + DSD, COMP/37244 — SAK + DSD, COMP/37243 — Fischer + DSD, COMP/37242 — Trienekens + DSD, COMP/37267 — Interseroh + DSD) (Dz.U. L 319, str. 1). Decyzja ta jest przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności, którą skarżąca wniosła w sprawie T-289/01 Duales System Deutschland przeciwko Komisji.

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu

21 W dniu 2 września 1992 r. DSD zgłosiła Komisji swój statut, jak również szereg porozumień, w tym umowę o używanie logo i umowę o świadczenie usług, celem uzyskania atestu negatywnego lub ewentualnie zwolnienia.

22 Po opublikowaniu w dniu 23 lipca 1997 r. w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich* (Dz.U. C 100, str. 4) komunikatu wydanego zgodnie z art. 19 ust. 3 rozporządzenia Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81 WE] i [82 WE] (Dz.U. 13, str. 204), w którym Komisja ogłosiła zamiar pozytywnego ustosunkowania się do zgłoszonych porozumień, zainteresowane osoby trzecie przedstawiły jej uwagi dotyczące w szczególności różnych aspektów dotyczących stosowania umowy o używanie logo. W szczególności wspomniane zainteresowane osoby trzecie wskazały, że uiszczenie podwójnej opłaty w przypadku uczestnictwa w systemie DSD oraz w systemie innego usługodawcy prowadzi do zakłócenia konkurencji.

23 W dniu 15 października 1998 r. DSD przedstawiła Komisji szereg zobowiązań, które miały zapobiec uiszczaniu podwójnej opłaty przez producentów i dystrybutorów przystępujących do systemu DSD w przypadku ich uczestnictwa w innym systemie zbiorowym działającym na szczeblu regionalnym. DSD miała w szczególności na uwadze sytuację, w której systemy zbiorowe działające na terenie jednego lub kilku krajów związkowych zostałyby ustanowione równolegle do systemu DSD. W tym przypadku przyjmowanie zwrotu opakowań tego samego rodzaju i pochodzących od tego samego dystrybutora lub producenta mogłoby być dokonywane w tych krajach związkowych w ramach jednego z nowych systemów zbiorowych, a w innych krajach związkowych w ramach systemu DSD. Zobowiązanie DSD brzmiało następująco (motywy 4, 58 i 59 zaskarżonej decyzji):

„Jeżeli systemy alternatywne w stosunku do [systemu DSD], działające na szczeblu regionalnym, zostały ustanowione i oficjalnie zatwierdzone przez najwyższe władze kraju związkowego zgodnie z § 6 ust. 3 rozporządzenia w sprawie opakowań, [DSD]

jest gotowa stosować umowę o używanie logo w ten sposób, aby osoby, które przystąpiły do systemu DSD, miały możliwość uczestniczenia w jednym z tych alternatywnych systemów w odniesieniu do części ich opakowań. Tak więc [DSD] nie będzie pobierać żadnych opłat licencyjnych z tytułu umowy o używanie logo w odniesieniu do opakowań zebranych w ramach takich systemów, przy czym ten drugi rodzaj zbiórki powinien zostać poświadczony dowodami. Drugim warunkiem, od którego spełnienia zależy zwolnienie z obowiązku uiszczenia opłaty licencyjnej od opakowań oznaczonych logo [Der Grüne Punkt], jest nienaruszenie ochrony znaku towarowego [Der Grüne Punkt]".

24 W dniu 3 listopada 1999 r. Komisja uznała, że zobowiązania przedstawione przez DSD w dniu 15 października 1998 r. powinny obejmować również systemy indywidualne stosowane w celu usuwania części opakowań, a nie ograniczać się jedynie do systemów zbiorowych.

25 W dniu 15 listopada 1999 r. niektórzy producenci opakowań złożyli do Komisji skargę. Utrzymywali oni, że umowa o używanie logo stanowiła przeszkodę w ustanowieniu indywidualnego systemu zbierania opakowań. Ich zdaniem wobec braku faktycznego świadczenia przez DSD usług usuwania odpadów używanie logo stanowiło nadużycie pozycji dominującej DSD.

26 W piśmie z dnia 13 marca 2000 r. DSD przedstawiła Komisji dwa dodatkowe zobowiązania. Jedno z nich dotyczyło przypadku, w którym producenci i dystrybutorzy opakowań wybierali system indywidualny w odniesieniu do części opakowań oraz przystępowali do systemu DSD w odniesieniu do pozostałej części opakowań. W tym przypadku DSD zobowiązała się do niepobierania opłaty licencyjnej z tytułu umowy o używanie logo w odniesieniu do części opakowań odebranych w ramach systemu indywidualnego pod warunkiem przedstawienia jej dowodów dotyczących drugiego rodzaju zbiórki. Przedstawienie tych dowodów miało nastąpić zgodnie z wymogami, które zostały wymienione w pkt 2 załącznika I do rozporządzenia w sprawie opakowań. W piśmie z dnia 13 marca 2000 r. DSD wskazała, że nie było również konieczne dokonanie zmian w zobowiązaniach, które zostały przedstawione w dniu 15 października 1998 r. (zob. motywy 7, 60 i 61 zaskarżonej decyzji).

27 W dniu 3 sierpnia 2000 r. Komisja skierowała do DSD pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, na które spółka ta odpowiedziała pismem z dnia 9 października 2000 r.

28 W dniu 20 kwietnia 2001 r. Komisja wydała decyzję 2001/463/WE w sprawie postępowania na podstawie art. 82 [WE] (sprawa COMP D3/34493 — DSD) (Dz.U. L 166, str. 1, zwaną dalej „zaskarżoną decyzją").

Postępowanie i żądania stron

29 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 5 lipca 2001 r. skarżąca wniosła zgodnie z art. 230 akapit czwarty WE skargę o stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji.

30 Odrębnym pismem procesowym, które wpłynęło w tym samym dniu, skarżąca złożyła na podstawie art. 242 WE wniosek o zawieszenie wykonania art. 3 tej decyzji, jak również art. 4, 5, 6 i 7 w zakresie, w jakim odsyłają one do art. 3, do momentu rozstrzygnięcia przez Sąd co do istoty sprawy.

31 Postanowieniem z dnia 15 listopada 2001 r. w sprawie T-151/01 R Duales System Deutschland przeciwko Komisji, Rec. str. II-3295, prezes Sądu oddalił wniosek o zawieszenie wykonania zaskarżonej decyzji.

32 Pismami zarejestrowanymi w sekretariacie Sądu odpowiednio w dniach 16, 19 i 20 lipca 2001 r. Vfw AG, Landbell AG für Rückhol-Systeme (zwana dalej „Landbell") i BellandVision GmbH złożyły wniosek o dopuszczenie ich do sprawy w charakterze interwenientów w niniejszym postępowaniu na poparcie żądań Komisji. Wnioski interwencyjne doręczono stronom, które w wyznaczonych terminach przedstawiły swoje uwagi.

33 Postanowieniem z dnia 5 listopada 2001 r. Sąd (piąta izba) dopuścił interwencję tych trzech przedsiębiorstw, które indywidualnie przedstawiły swoje uwagi w dniu 7 lutego 2002 r.

34 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (pierwsza izba) postanowił o otwarciu procedury ustnej i w ramach środków organizacji postępowania zwrócił się do stron z całą serią pytań celem uzyskania ustnych odpowiedzi podczas rozprawy. Wspomniane pytania dotyczyły różnych etapów procesu zbiórki i odzysku opakowań oraz warunków konkurencji między systemami indywidualnymi i zbiorowymi. Sąd wezwał również Komisję do przedłożenia dokumentu, który władze niemieckie przedstawiły w ramach postępowania administracyjnego. Komisja przedstawiła ten dokument w dniu 26 czerwca 2006 r.

35 Na rozprawie w dniach 11 i 12 lipca 2006 r. wysłuchane zostały wystąpienia stron i ich odpowiedzi na pytania Sądu.

36 Skarżąca wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

37 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

38 Vfw wnosi do Sądu o oddalenie skargi.

39 Landbell wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

40 BellandVision wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

Co do prawa

41 Przed zbadaniem argumentów stron w przedmiocie dopuszczalności i istoty sporu należy przedstawić treść zaskarżonej decyzji.

A — *Zaskarżona decyzja*

42 W odróżnieniu od rozporządzenia, w którym nie wyjaśniono, czy istnieje możliwość połączenia systemu indywidualnego z systemem zbiorowym lub skorzystania z kilku systemów zbiorowych w celu przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań wprowadzanych do obrotu, zaskarżona decyzja zakłada, że istnieje możliwość połączenia tych różnych systemów przez producenta lub dystrybutora opakowań celem wywiązania się z obowiązków ciążących na nich na mocy rozporządzenia.

43 W tym kontekście ocena prawna Komisji dzieli się na dwie części: pierwsza część dotyczy analizy zachowania DSD w świetle art. 82 WE (motywy 65–160 i art. 1 zaskarżonej decyzji) a druga część analizy poświęcona jest środkom pozwalającym Komisji położyć kres stwierdzonemu nadużyciu na podstawie art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 17 (motywy 161–167 i art. 3–7 zaskarżonej decyzji). W zaskarżonej decyzji nie została podniesiona kwestia zgodności z prawem zachowania DSD w świetle art. 86 ust. 2 WE.

1. *W przedmiocie możliwości połączenia kilku systemów przyjmowania zwrotu i odzysku celem wywiązania się z obowiązków wynikających z rozporządzenia w sprawie opakowań*

44 Możliwość zastosowania kilku systemów przyjmowania zwrotu i odzysku celem wywiązania się z obowiązków wynikających z rozporządzenia w sprawie opakowań (zwanych dalej „systemami mieszanymi") jest postulatem zawartym w zaskarżonej decyzji, w której Komisja rozpatruje trzy następujące przypadki (motyw 101 zaskarżonej decyzji):

— przypadek 1 odpowiada sytuacji, w której producent lub dystrybutor stosuje (krajowy) system zbiorowy DSD w odniesieniu do części swoich opakowań a w odniesieniu do pozostałej części opakowań korzysta z (regionalnego) systemu zbiorowego;

— przypadek 2 odpowiada sytuacji, w której producent lub dystrybutor stosuje system DSD w odniesieniu do części swoich opakowań, a w odniesieniu do pozostałej części opakowań korzysta z systemu indywidualnego;

— przypadek 3 odpowiada sytuacji, w której producent lub dystrybutor powierza usuwanie wszystkich swoich opakowań w Niemczech systemom konkurencyjnym w stosunku do systemu DSD, lecz w pozostałych państwach członkowskich przystępuje do systemu stosującego logo Der Grüne Punkt.

45 W zaskarżonej decyzji zostały wymienione liczne okoliczności, które potwierdzają możliwość korzystania z systemów mieszanych. W ten oto sposób w decyzji wskazano, że z uwag przedstawionych przez rząd niemiecki (motyw 20 zaskarżonej decyzji) wynika, że rozporządzenie umożliwia połączenie systemu indywidualnego i systemu zbiorowego, w którym jest możliwe uczestnictwo jedynie w zakresie przyjmowania zwrotu części opakowań wprowadzanych do obrotu. Jednakże w tej sytuacji rząd niemiecki uściśla, że zarówno w interesie konsumentów, jak i władz leży wyraźne określenie opakowań, które podlegają obowiązkowi przyjmowania

zwrotu w punktach sprzedaży lub w ich pobliżu, jak również opakowań niepodlegających temu obowiązkowi (motyw 20 zaskarżonej decyzji). W zaskarżonej decyzji podkreślono również, że z wcześniejszej odpowiedzi udzielonej przez władze niemieckie nie wynika, że zgodnie § 6 ust. 3 rozporządzenia jednolity system można zastosować tylko raz. Władze niemieckie nigdy nie miały zamiaru umożliwić stworzenia w całym kraju lub kraju związkowym jedynie jednego systemu zbiorowego (motyw 23 zaskarżonej decyzji).

46 Na podstawie uwag rządu niemieckiego można stwierdzić, że alternatywny sposób przedstawienia w rozporządzeniu, zgodnie z którym celem wywiązania się ze swoich obowiązków producent lub dystrybutor opakowań może korzystać z systemu indywidualnego lub systemu zbiorowego, nie sprzeciwia się systemowi mieszanemu. Ponadto Sąd wskazuje, że skarżąca nie podważa w niniejszej sprawie możliwości skorzystania przez producenta lub dystrybutora opakowań z systemu mieszanego, lecz kwestionuje raczej ocenę jej zachowania przeprowadzoną przez Komisję zarówno w odniesieniu do art. 82 WE, jak i art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 17.

2. *Ocena dotycząca art. 82 WE*

47 Zgodnie z zaskarżoną decyzją DSD jest jedynym przedsiębiorstwem oferującym system zbiorowy na całym obszarze Niemiec. W ramach systemu DSD zbiórką objętych jest około 70% opakowań jednostkowych w Niemczech, jak również około 82% opakowań jednostkowych pochodzących od konsumentów (motyw 95 zaskarżonej decyzji). W niniejszej sprawie pozycja dominująca DSD nie jest kwestionowana.

48 W niniejszym przypadku opisane w zaskarżonej decyzji nadużycie pozycji dominującej polega na tym, że opłata licencyjna, którą DSD pobiera od producentów i dystrybutorów opakowań uczestniczących w systemie DSD, nie zależy od

rzeczywistego używania tego systemu, lecz jest obliczana na podstawie ilości opakowań oznaczonych logo Der Grüne Punkt, które producenci i dystrybutorzy wprowadzają do obrotu w Niemczech (art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 1 umowy). Tymczasem producenci i dystrybutorzy przystępujący do systemu DSD powinni umieścić logo Der Grüne Punkt na każdym opakowaniu zgłoszonym DSD i przeznaczonym do konsumpcji na obszarze Niemiec (art. 3 ust. 1 umowy). W ten oto sposób, zgodnie z decyzją, DSD nadużywa swojej pozycji dominującej, nie wiążąc opłaty należnej z tytułu umowy z rzeczywistym używaniem systemu DSD. W rzeczywistości z dochodzenia przeprowadzonego przez Komisję na podstawie skarg klientów i konkurentów DSD wynika, że sposób obliczania opłaty licencyjnej płaconej DSD stoi na przeszkodzie temu, by niektórzy producenci opakowań, będący klientami systemu DSD, mogli stosować zgodnie z własną wolą własny system indywidualny lub inny system zbiorowy w zakresie opakowań, które wprowadzają do obrotu (motywy 100–102 zaskarżonej decyzji).

49 W tym względzie zgodnie z zaskarżoną decyzją rozwiązanie zaproponowane przez DSD, polegające na zrezygnowaniu z umieszczania logo Der Grüne Punkt na opakowaniach objętych nie systemem DSD, lecz innym systemem, niezależnie od tego, czy chodzi o system indywidualny, czy też system zbiorowy, nie powiodłoby się „w dość znaczącej ilości przypadków" ze względu na realia gospodarcze (motyw 103 zaskarżonej decyzji). Takie rozwiązanie wymaga bowiem zastosowania selektywnego oznakowania opakowań etykietami (zawierającymi lub niezawierającymi logo Der Grüne Punkt), co oznaczałoby znaczący wzrost kosztów w przypadku jednolitego sposobu prezentacji opakowań lub różnych kanałów dystrybucji (motywy 104 i 105 zaskarżonej decyzji). Co więcej, takie rozwiązanie nakładałoby na producentów i dystrybutorów opakowań korzystających z systemów mieszanych obowiązek zapewnienia, że opakowania oznakowane logo Der Grüne Punkt są składane w miejscach, w których odbywa się zbiórka w ramach systemu DSD oraz że opakowania nieoznakowane tym logo są składane w miejscach, w których inne systemy zapewniają ich zbiórkę, co w praktyce nie byłoby możliwe (motyw 106 zaskarżonej decyzji). Wreszcie uwzględniając okoliczność, iż w wielu przypadkach decyzję dotyczącą tego, czy złożyć opakowanie w systemie zbiorowym znajdującym się w pobliżu miejsca zamieszkania, czy też odnieść je do punktu sprzedaży w celu jego oddania do systemu indywidualnego, konsument końcowy podejmuje dopiero po kupieniu opakowanego produktu lub po jego użyciu, nie ma możliwości dokonania podziału zbiórki opakowań opatrzonych logo Der Grüne Punkt na dwa różne rodzaje (motyw 107 zaskarżonej decyzji).

50 W zaskarżonej decyzji Komisja stwierdza, że w odniesieniu do systemu opłat licencyjnych związanych z umową o używanie logo skutki nadużycia są dwojakiego rodzaju. Z jednej strony, uzależniając opłatę licencyjną wyłącznie od używania logo, DSD narzuca nierówne ceny i warunki transakcji przedsiębiorstwom, które nie korzystają z usługi związanej z przejęciem obowiązku usuwania opakowań lub które korzystają z tej usługi jedynie w odniesieniu do części opakowań. W tym przypadku, w związku ze zbyt dużą różnicą pomiędzy kosztami świadczenia usługi a jej ceną, mamy do czynienia z nadużywaniem pozycji dominującej w rozumieniu art. 82 ust. 2 lit. a) WE (motywy 111–113 zaskarżonej decyzji). Z drugiej strony, biorąc pod uwagę system opłat licencyjnych określony przez umowę o używanie logo, przystąpienie do systemu indywidualnego lub konkurencyjnego systemu zbiorowego nie byłoby rentowne z gospodarczego punktu widzenia dla przedsiębiorstw uiszczających te opłaty, ponieważ przedsiębiorstwa te poza wynagrodzeniem należnym konkurentowi musiałyby uiścić opłatę na rzecz DSD, tudzież wprowadzić odrębne linie do pakowania oraz odrębne kanały dystrybucji. W ten oto sposób system opłat licencyjnych utrudnia wejście na rynek konkurentom systemu DSD (zob. motywy 114 i 115 zaskarżonej decyzji).

51 W trzech wspomnianych wyżej przypadkach Komisja dokładniej opisuje nadużycie powstałe wskutek zastosowania umownej opłaty licencyjnej. W odniesieniu do przypadku 1, który dotyczy systemu mieszanego łączącego wykorzystanie krajowego systemu zbiorowego DSD z zastosowaniem innego regionalnego systemu zbiorowego, w zaskarżonej decyzji wskazano, że taka sytuacja wymaga obecnie umieszczenia odmiennego oznakowania w zależności od stosowanego systemu albo uiszczenia opłaty z tytułu obydwu systemów. Tak więc wymaganie przez DSD uiszczania opłaty licencyjnej od ilości opakowań wprowadzanych do obrotu w Niemczech skutkuje tym, że udział w zbiorowym systemie regionalnym jest całkowicie nierentowny z punktu widzenia gospodarczego (zob. motywy 118–123 zaskarżonej decyzji).

52 Celem zaradzenia temu problemowi DSD zobowiązała się w ramach postępowania administracyjnego (motywy 58 i 59 zaskarżonej decyzji) stosować umowę o używanie logo w sposób umożliwiający przedmiotowym producentom i dystrybutorom uczestnictwo w innym systemie zbiorowym w odniesieniu do części ich opakowań, pod warunkiem przedstawienia dowodów na tę okoliczność oraz nienaruszania ochrony znaku towarowego Der Grüne Punkt. Ponieważ DSD

odmówiła zniesienia warunku dotyczącego ochrony znaku towarowego, który nie został zresztą wyraźnie określony, Komisja uznała w zaskarżonej decyzji, że takie zobowiązanie nie było wystarczające do rozwiania wcześniej wyrażonych przez Komisję wątpliwości (zob. motywy 122 i 123 zaskarżonej decyzji).

53 W odniesieniu do przypadku 2 dotyczącego systemu mieszanego łączącego wykorzystanie systemu indywidualnego z systemem DSD w zaskarżonej decyzji wskazano, że żądanie przez DSD uiszczania opłaty licencyjnej od całkowitej ilości opakowań wprowadzanych do obrotu w Niemczech skutkuje wykluczeniem udziału w systemie indywidualnym w zakresie części opakowań (zob. motywy 124–128 zaskarżonej decyzji).

54 Celem zaradzenia temu problemowi DSD zobowiązała się w toku postępowania administracyjnego (motywy 60 i 61 zaskarżonej decyzji) do niepobierania opłaty licencyjnej z tytułu umowy w odniesieniu do części opakowań przyjmowanych w ramach systemu indywidualnego, pod warunkiem przedstawienia na tę okoliczność dowodu. W zobowiązaniu tym DSD zaznaczyła również, iż logo Der Grüne Punkt będzie stosowane jedynie na opakowaniach przyjmowanych w ramach systemu DSD oraz, że nie można będzie go umieszczać na opakowaniach przyjmowanych w ramach systemu indywidualnego. Tymczasem Komisja uznała, że nie było możliwe w praktyce wdrożenie odrębnych linii do pakowania oraz odrębnych kanałów dystrybucyjnych, zważywszy na to, że na tym etapie producent lub dystrybutor opakowań nie był praktycznie w stanie ustalić, które z tych opakowań konsument zwróci do systemu zbiorowego, a które do systemu indywidualnego. Tak więc Komisja uznała, że takie zobowiązanie nie pozwoliło rozwiać jej wątpliwości dotyczących konkurencji (zob. motywy 127 i 128 zaskarżonej decyzji).

55 W odniesieniu do przypadku 3, obejmującego sytuacje, w których przyjmowanie zwrotu i usuwanie nie następują za pośrednictwem systemu DSD w Niemczech, lecz

w ramach systemu wykorzystującego logo Der Grüne Punkt w innym państwie członkowskim, w związku z czym DSD mogłaby domagać się uiszczenia opłaty licencyjnej w Niemczech, w zaskarżonej decyzji wskazano, że zobowiązanie i oświadczenie złożone przez DSD w ramach postępowania administracyjnego umożliwiają rozwiązanie problemów naświetlonych w tym zakresie przez Komisję (zob. motywy 62–64 i 129–135 zaskarżonej decyzji).

56 W zaskarżonej decyzji wyjaśniono, że stwierdzone nadużycie nie może być uzasadnione tym, że umieszczenie logo Der Grüne Punkt na opakowaniach, w zakresie których nie są zapewnione żadne usługi związane z przejęciem obowiązku usuwania odpadów, jest niezgodne z przepisami rozporządzenia (zob. motywy 136–142 zaskarżonej decyzji). Nadużycia tego nie uzasadnia również konieczność zachowania odróżniającego charakteru logo Der Grüne Punkt (zob. motywy 143–153 zaskarżonej decyzji). W tym zakresie w decyzji nawiązano do wyroku Kammergericht Berlin (sądu okręgowego w Berlinie, Niemcy) z dnia 14 czerwca 1994 r. oraz nadmieniono, że logo to spełnia swoją zasadniczą funkcję, „jeżeli sygnalizuje ono konsumentowi możliwość usunięcia opakowania przez DSD". A zatem dla spełnienia funkcji tego logo nie jest wymagane umieszczanie go wyłącznie na opakowaniach objętych systemem DSD, w przypadku gdy jedynie część z nich podlega zbiórce w ramach tego systemu (motyw 145 zaskarżonej decyzji).

57 W zaskarżonej decyzji wskazano również, że nadużywanie pozycji dominującej wskutek zastosowania warunków umownej opłaty licencyjnej z uwagi na szczególne okoliczności dotyczące przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań w Niemczech i na wspólnym rynku może wpłynąć w sposób znaczący na wymianę handlową między państwami członkowskimi (motywy 155–160 zaskarżonej decyzji). W niniejszej sprawie nie kwestionuje się zresztą wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi.

58 We wniosku oceny przeprowadzonej na podstawie art. 82 WE w zaskarżonej decyzji wskazano, że w niektórych przypadkach zachowanie DSD polegające na żądaniu uiszczenia opłaty licencyjnej od wszystkich opakowań wprowadzanych do obrotu

w Niemczech opatrzonych logo Der Grüne Punkt stanowi nadużycie pozycji dominującej. To naruszenie art. 82 WE zostało opisane w art. 1 zaskarżonej decyzji następujący w sposób:

„Zachowanie [DSD] polegające na żądaniu uiszczenia opłaty licencyjnej od wszystkich opakowań jednostkowych z logo [Der Grüne Punkt] wprowadzanych do obrotu w Niemczech zgodnie z art. 4 ust. 1 zdanie pierwsze oraz art. 5 ust. 1 zdanie pierwsze umowy o używanie logo jest niezgodne ze wspólnym rynkiem, jeżeli przedsiębiorstwa zobowiązane do jej uiszczenia na mocy rozporządzenia w sprawie opakowań:

a) korzystają z usługi związanej z przejęciem obowiązku w zakresie usuwania odpadów przewidzianej w art. 2 umowy o używanie logo jedynie w odniesieniu do części opakowań [przypadki 1 i 2] lub z niej nie korzystają, lecz wprowadzają na rynek niemiecki opakowanie standardowe, które wprowadzane jest również do obrotu w innym państwie członkowskim [Europejskiego Obszaru Gospodarczego] i które uczestniczy w systemie zwrotu stosującym logo [Der Grüne Punkt] [przypadek 3], oraz

b) udowodnią, że w odniesieniu do wszystkich lub tylko części opakowań, których nie obejmuje usługa związana z przejęciem obowiązków usuwania odpadów, wywiązują się z obowiązku przyjmowania zwrotu opakowań, który ciąży na nich na mocy rozporządzenia w sprawie opakowań, za pośrednictwem konkurencyjnych systemów zbiorowych lub systemów indywidualnych".

3. *Ocena dotycząca art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 17*

59 Po stwierdzeniu w zaskarżonej decyzji nadużycia pozycji dominującej określono w niej na podstawie art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 17, w jaki sposób DSD powinna

położyć kres stwierdzonemu naruszeniu (motywy 161–167 oraz art. 2–7 zaskarżonej decyzji).

60 Większość tych środków zobowiązuje DSD do niepobierania opłaty licencyjnej od ilości opakowań z logo Der Grüne Punkt wprowadzanych do obrotu w Niemczech, których nie dotyczy usługa związana z przejęciem obowiązków w zakresie usuwania odpadów oraz w odniesieniu do których zobowiązania nałożone w rozporządzeniu w sprawie opakowań są wykonywane w inny sposób. Środek ten określony w art. 3 zaskarżonej decyzji w odniesieniu do przypadków 1 i 2 jest następujący:

„DSD musi zobowiązać się wobec wszystkich stron umowy o używanie logo do niepobierania opłaty licencyjnej od ilości opakowań jednostkowych z logo [Der Grüne Punkt] wprowadzanych do obrotu w Niemczech, których nie dotyczy usługa związana z przejęciem obowiązku w zakresie usuwania odpadów zgodnie z art. 2 tej umowy o używanie logo oraz w odniesieniu do których obowiązki nałożone na mocy rozporządzenia w sprawie opakowań są wykonywane w inny sposób.

Zobowiązanie, o którym mowa w akapicie pierwszym, zastępuje postanowienie przewidujące wyjątek, zawarte w art. 4 ust. 1 zdanie drugie umowy o używanie logo".

61 Ponadto w art. 5 zaskarżonej decyzji Komisja przedstawia w następujący sposób obowiązujące w tych przypadkach reguły dowodowe:

„1. [Przypadek 1] Jeżeli część lub wszystkie opakowania są przyjmowane w ramach konkurencyjnego systemu zbiorowego, potwierdzenie podmiotu zarządzającego

systemem, że odpowiednia ilość jest przejęta przez ten konkurencyjny system zbiorowy, jest wystarczającym dowodem na to, że obowiązki nałożone przez rozporządzenie w sprawie opakowań, które zostały wymienione w art. 3 i 4, zostały spełnione w inny sposób.

2. [Przypadek 2] Jeżeli część lub wszystkie opakowania podlegają zbiórce w ramach systemu indywidualnego, późniejsze przedstawienie zaświadczenia niezależnego rzeczoznawcy wskazujące na spełnienie obowiązków w zakresie przyjmowania zwrotu i odzysku jest wystarczające. Zaświadczenie może zostać wystawione albo oddzielnie dla każdego producenta lub dystrybutora, albo razem dla wszystkich przedsiębiorstw uczestniczących w systemie indywidualnym.

3. DSD nie może w żaden sposób domagać się przedstawienia zaświadczenia przed upływem terminu przewidzianego w rozporządzeniu w sprawie opakowań.

4. Co się tyczy dowodów, które należy przedstawić DSD, niezależnie od odpowiedniej wersji rozporządzenia w sprawie opakowań wystarczy, aby zaświadczenie potwierdzało kontrahentom, że zostały spełnione wymogi przyjmowania zwrotu i odzysku w odniesieniu do określonej ilości opakowań.

5. Jeżeli zaświadczenie będzie zawierać inne dane, mogą stać się one nieczytelne.

6. Zaświadczenie biegłego rewidenta potwierdzające wypełnienie obowiązków nałożonych przez rozporządzenie w sprawie opakowań w odniesieniu do określonej ilości opakowań może zastąpić zarówno zaświadczenie podmiotu zarządzającego systemem, jak i zaświadczenie wydane przez niezależnego rzeczoznawcę.

7. Nie można zastosować żadnego innego postanowienia umowy o używanie logo w sposób, który prowadziłby do zaostrzenia wymogów w zakresie dowodów, które należy przedstawić DSD".

62 Artykuł 4 decyzji opisuje szczególną sytuację przypadku 3:

„1. DSD nie może pobierać opłaty licencyjnej od opakowań, które są objęte w innym państwie członkowskim systemem przyjmowania i odzysku opakowań przy użyciu logo [Der Grüne Punkt] oraz które są wprowadzane do obrotu z logo na obszarze obowiązywania rozporządzenia w sprawie opakowań, pod warunkiem że zostanie poświadczone, że obowiązki nałożone przez rozporządzenie w sprawie opakowań zostały spełnione w inny sposób aniżeli poprzez przystąpienie do systemu, który został ustanowiony przez DSD zgodnie z § 6 ust. 3 rozporządzenia.

2. DSD może uzależnić zwolnienie z opłaty licencyjnej od umieszczenia w tym zakresie lub też w innej stosownej formie informacji w pobliżu logo [Der Grüne Punkt] na opakowaniach, o których mowa w ust. 1, w celu zwrócenia uwagi konsumenta końcowego na fakt, że przyjmowanie zwrotu opakowania nie następuje przez system ustanowiony przez DSD zgodnie z § 6 ust. 3 rozporządzenia.

3. W przypadku braku zgody co do czytelności informacji strony zwrócą się do Komisji w terminie jednego tygodnia od momentu stwierdzenia przez jedną lub dwie strony braku zgody z wnioskiem o powołanie rzeczoznawcy.

Rzeczoznawca ma za zadanie stwierdzić w terminie czterech tygodni, czy różne sposoby przedstawiania informacji przewidziane przez strony odpowiadają wymogom sformułowanym w ust. 2, uwzględniając podstawowe funkcje opakowania. [...]".

63 Argumenty uczestników należy zatem zbadać w tym kontekście.

B — *W przedmiocie dopuszczalności skargi*

1. *W przedmiocie dopuszczalności skargi w zakresie, w jakim dotyczy ona art. 4 zaskarżonej decyzji*

64 Komisja jest zdania, że skarga ma na celu stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji w całości, nie wspominając o szczególnej sytuacji przedstawionej w art. 4, którą należałoby oddzielić od pozostałej części zaskarżonej decyzji. Milczenie skarżącej w tym zakresie nie jest zgodne z przepisami art. 44 ust. 1 lit. c) regulaminu Sądu, a skargę należy uznać za niedopuszczalną w zakresie, w jakim dotyczy ona art. 4 zaskarżonej decyzji.

65 Skarżąca podnosi, że zgodnie z wymogami regulaminu Sądu, skarga powinna jasno i precyzyjnie przedstawiać okoliczności faktyczne i zarzuty prawne, by Komisja mogła przygotować się do obrony, a Sąd przeprowadzić jej kontrolę (postanowienie Sądu z dnia 28 kwietnia 1993 r. w sprawie T-85/92 De Hoe przeciwko Komisji, Rec. str. II-523, pkt 20). W szczególności w skardze wyjaśniono, dlaczego nie można uznać spornych postanowień umowy o używanie logo za nadużycie w świetle art. 82 WE, co pozbawia podstawy środki przewidziane w art. 4 zaskarżonej decyzji.

66 Sąd wskazuje, że zaskarżona decyzja opisuje nadużycie pozycji dominującej (art. 1) i z tego względu nakłada na DSD pewne zobowiązania w celu położenia kresu temu nadużyciu (art. 3–7). W szczególności Komisja nakłada w art. 4 zaskarżonej decyzji zobowiązanie, które ma na celu położenie kresu nadużyciu pozycji dominującej w przypadku, w którym producent lub dystrybutor zamierza wprowadzić do obrotu

w innym państwie członkowskim niż Niemcy opakowania i przystępuje do systemu przyjmowania i odzysku opakowań wykorzystującego logo Der Grüne Punkt, natomiast w odniesieniu do tych samych opakowań, które są wprowadzane do obrotu w Niemczech, spełnia on swoje obowiązki, nie uczestnicząc w systemie DSD.

67 W ramach pierwszego zarzutu skargi opartego na naruszeniu art. 82 WE skarżąca wnosi o stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji, ponieważ błędnie stwierdzono w niej nadużycie pozycji dominującej. Jeżeli Sąd uwzględni ten zarzut, należy stwierdzić nieważność wszystkich zobowiązań nałożonych w zaskarżonej decyzji na DSD, których celem jest położenie kresu temu nadużyciu bez konieczności badania szczególnej sytuacji, o której mowa w art. 4 zaskarżonej decyzji.

68 Tym samym w ramach drugiego zarzutu skargi opartego na naruszeniu art. 3 rozporządzenia nr 17 oraz zasady proporcjonalności skarżąca żąda stwierdzenia nieważności zobowiązania nałożonego w art. 4 zaskarżonej decyzji, ponieważ jej zdaniem jest ono nieproporcjonalne, zważywszy na możliwość selektywnego oznakowania opakowań lub rezygnacji z używania znaku towarowego Der Grüne Punkt, co oznacza, że DSD byłaby zobowiązana do świadczenia usług, za które otrzymywałaby zapłatę w późniejszym terminie, oraz że wykluczona byłaby opłata z tytułu samego używania znaku towarowego.

69 Stwierdzić zatem należy, że skarga spełnia warunki formalne zawarte w art. 44 § 1 lit. c) regulaminu Sądu oraz że umożliwia Sądowi przeprowadzenie kontroli. W konsekwencji należy oddalić wniosek Komisji mający na celu stwierdzenie niedopuszczalności skargi w zakresie, w jakim dotyczy on art. 4 zaskarżonej decyzji.

2. *W przedmiocie przedstawienia zarzutów w toku postępowania*

70 Komisja utrzymuje, że replika zawiera trzy nowe zarzuty dotyczące nowej wykładni umowy o używanie logo (zob. pkt 115 poniżej), krytyki cytatów z rozporządzenia w sprawie opakowań w poprzednim brzmieniu związanej ze sposobem przedstawiania okoliczności faktycznych zaskarżonej decyzji oraz braku możliwości skorzystania przez konsumenta z indywidualnych systemów zbiórki opakowań w pobliżu jego miejsca zamieszkania. Zarzuty te należy zatem uznać za niedopuszczalne.

71 Sąd wskazuje, że zgodnie z art. 48 § 2 akapit pierwszy regulaminu Sądu nie można podnosić nowych zarzutów w toku postępowania, chyba że ich podstawą są okoliczności prawne i faktyczne ujawnione dopiero w toku postępowania. Tymczasem zarzut, będący rozszerzeniem zarzutu podniesionego wcześniej w sposób bezpośredni lub dorozumiany i ściśle z nim związany, należy uznać za dopuszczalny (zob. wyrok Sądu z dnia 10 kwietnia 2003 r. w sprawie T-195/00 Travelex Global and Financial Services i Interpayment Services przeciwko Komisji, Rec. str. II-1677, pkt 33 i 34 wraz z cytowanym tam orzecznictwem).

72 W tym przypadku rzekome nowe zarzuty kwestionowane przez Komisję są w rzeczywistości jedynie argumentami, które skarżąca przedstawiła w reakcji na argumenty Komisji wysunięte w ramach odpowiedzi na pierwszy zarzut oparty na naruszeniu art. 82 WE.

73 W konsekwencji zarzut niedopuszczalności Komisji w odniesieniu do podniesienia nowych zarzutów w toku postępowania powinien zostać oddalony.

3. *W przedmiocie uwzględnienia niektórych załączników przedstawionych przez skarżącą*

a) W przedmiocie załączników przygotowanych przez C. Weidemanna

74 Komisja podkreśla, że załączniki sporządzone przez C. Weidemanna, będącego jednym z adwokatów DSD, dotyczące zarządzania gospodarką opakowań w Niemczech z uwzględnieniem środowiska (załącznik A do skargi) oraz uzasadnienia systemu DSD w świetle art. 86 WE (załącznik A do repliki), zawierają wyjaśnienia, które nie zostały przedstawione w pismach procesowych skarżącej. Sąd nie powinien uwzględnić tych załączników, ponieważ nie można podnosić naruszenia prawa poprzez zwyczajne odesłanie do załączników.

75 Sąd wskazuje, że w celu zagwarantowania pewności prawa i prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości, aby skarga była dopuszczalna, istotne okoliczności faktyczne i prawne, na których się ona opiera, muszą wynikać, przynajmniej ogólnie, w spójny i zrozumiały sposób z treści samej skargi (wyrok Trybunału z dnia 15 grudnia 1961 r. w sprawach połączonych 19/60, 21/60, 2/61 i 3/61 Société Fives Lille Cail i in. przeciwko Wysokiej Władzy, Rec. str. 561, 588 oraz wyrok Sądu z dnia 21 września 2005 r. w sprawie T-87/05 EDP przeciwko Komisji, Zb.Orz. str. II-3745, pkt 155 wraz z cytowanym tam orzecznictwem). W tym względzie, choć treść skargi co do poszczególnych punktów może być poparta i uzupełniona poprzez odwołania do załączonych do niej wyciągów z dokumentów, ogólne odwołanie do innych pism, także wówczas, gdy stanowią one załączniki do skargi, nie rekompensuje braku zasadniczych elementów argumentacji prawnej, które zgodnie z art. 44 ust. 1 regulaminu postępowania muszą być zawarte w skardze (postanowienie Sądu z dnia 21 maja 1999 r. w sprawie T-154/98 Asia Motor France i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-1703, pkt 49 oraz ww. wyrok w sprawie EDP przeciwko Komisji, pkt 155 wraz z cytowanym tam orzecznictwem).

76 W danym przypadku należy stwierdzić, że załączniki sporządzone przez C. Weidemanna, dotyczące zarządzania gospodarką opakowań w Niemczech z uwzględnieniem środowiska oraz uzasadnienia systemu w świetle art. 86 WE przedstawione przez skarżącą są prawdziwymi pismami procesowymi, które zostały

złożone do Sądu przez jednego z adwokatów reprezentujących DSD. Tak więc istotne elementy argumentacji prawnej przedstawionej w tych załącznikach muszą znajdować się w skardze lub replice, które powinny odsyłać do fragmentów tych załączników celem poparcia lub uzupełnienia ich treści, a nie jedynie ogólnie odsyłać do tych załączników.

77 Tymczasem w odesłaniu do pierwszego z tych załączników w skardze jedynie wskazano, nie podając żadnych innych wyjaśnień, że po przeprowadzeniu analizy zarządzania gospodarką opakowań w Niemczech z uwzględnieniem środowiska adwokat Weidemann doszedł do takiego samego wniosku, co przedstawiony w skardze, natomiast nie wskazano, do jakich konkretnych punktów tego załącznika liczącego 54 strony są czynione odesłania.

78 Załącznik na temat zarządzania gospodarką opakowań w Niemczech z uwzględnieniem środowiska należy uwzględnić jedynie z uwagi na tę jedyną wzmiankę, z której wynika, że autor załącznika zgadza się z analizą przedstawioną w skardze.

79 Co się tyczy drugiego załącznika opracowanego przez adwokata Weidemanna dotyczącego uzasadnienia systemu DSD w świetle art. 86 WE, należy wskazać, że ten 58-stronicowy załącznik przedstawiono „tytułem uzupełnienia" na etapie repliki, która odsyła „całkowicie do rozważań zawartych w załączniku w celu przedstawienia zarzutów związanych z art. 86 WE".

80 Zasadniczo nie można uznać takich wskazówek za wystarczające w świetle ww. orzecznictwa, ponieważ ogólne odesłanie do załącznika nie rekompensuje braku zasadniczych elementów argumentacji prawnej, które powinny zostać zawarte w skardze. Jednakże w replice została zwięźle przedstawiona treść tego załącznika, która uzupełnia argumentację przedstawioną w tej kwestii w skardze i jako taka pozwala Komisji przygotować swoją obronę, a Sądowi umożliwia zbadanie trzeciego zarzutu opartego na naruszeniu art. 86 ust. 2 WE.

81 W tych okolicznościach należy uznać, że Sąd uwzględni przedstawiony przez skarżącą załącznik dotyczący uzasadnienia systemu w świetle art. 86 WE jedynie w takim zakresie, w jakim odnosi się on konkretnie do argumentów, które zostały wyraźnie wysunięte przez DSD w jej pismach.

b) W przedmiocie sondaży opinii załączonych do repliki

82 Komisja podnosi, że skarżąca nie uzasadniła opóźnienia we wskazaniu dowodów, składających się w szczególności z dwóch sondaży opinii załączonych do repliki, co jest niezgodne z art. 48 § 1 regulaminu Sądu.

83 Sąd wskazuje, że sondaże opinii przedstawione przez skarżącą w replice nie stanowią dowodów w rozumieniu art. 48 § 1 regulaminu Sądu, lecz służą poparciu argumentów, które zostały przedstawione w replice w reakcji na argumenty zawarte w odpowiedzi na skargę dotyczące roli odgrywanej przez znak towarowy Der Grüne Punkt oraz przez konsumenta końcowego w zakresie przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań.

84 W konsekwencji podniesiony przez Komisję zarzut niedopuszczalności w odniesieniu do sondaży opinii załączonych do repliki należy oddalić.

C — *Co do istoty sprawy*

85 Skarżąca podnosi trzy zarzuty na poparcie swojej skargi. Pierwszy zarzut jest oparty na naruszeniu art. 82 WE. Drugi dotyczy naruszenia art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 17 i zasady proporcjonalności. Trzeci opiera się na naruszeniu art. 86 ust. 2 WE.

1. *W przedmiocie pierwszego zarzutu opartego na naruszeniu art. 82 WE*

a) Uwagi wstępne dotyczące tezy o nieodpłatnej licencji przymusowej

Argumenty uczestników

86 Skarżąca podnosi, że w art. 3 zaskarżonej decyzji Komisja nakłada na nią obowiązek udzielenia „nieodpłatnej licencji przymusowej" na używanie jej znaku towarowego Der Grüne Punkt przedsiębiorstwom przystępującym do jej systemu, ponieważ od tej chwili logo odpowiadające temu znakowi towarowemu może na podstawie decyzji być umieszczane na wszystkich opakowaniach, niezależnie od systemu przyjmowania i odzysku opakowań. Tymczasem zgodnie z orzecznictwem Trybunału przymusowa licencja na korzystanie z prawa własności intelektualnej może być przyznana jedynie w „wyjątkowych okolicznościach", a mianowicie w przypadku, w którym odmowa udzielenia licencji dotyczy prawa własności przemysłowej, w zakresie którego licencja jest niezbędna do wykonywania określonej działalności, jeśli ta odmowa może wykluczyć wszelką konkurencję na rynku wtórnym i jeśli nie jest ona obiektywnie uzasadniona (wyroki Trybunału: z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawach połączonych C-241/91 P i C-242/91 P RTE i ITP przeciwko Komisji, zwany „wyrokiem w sprawie Magill", Rec. str. I-743, pkt 50 do 56 oraz z dnia 26 listopada 1998 r. w sprawie C-7/97 Bronner, Rec. str. I-7791, pkt 39). Ponieważ w niniejszej sprawie nie została wykazana żadna z opisanych wyżej okoliczności, nie można stwierdzić nadużycia pozycji dominującej na podstawie art. 82 WE. Skarżąca przedstawia zasadniczo następujące argumenty na poparcie swojej tezy: w pierwszej kolejności, znak towarowy Der Grüne Punkt nie jest nieodzowny do tego, aby można było uczestniczyć w systemie konkurencyjnym w stosunku do systemu DSD; w drugiej kolejności, konkurencja nie jest wykluczona przez sporne postanowienia umowne; w trzeciej kolejności, istnieje kilka obiektywnych powodów uzasadniających zachowanie DSD, do których zalicza się: konieczność osiągnięcia celów rozporządzenia, ochronę różnych funkcji znaku towarowego Der Grüne Punkt, który w świetle prawa znaków towarowych nie może być przedmiotem przymusowej licencji, jak również umożliwienie prawidłowego funkcjonowania systemu DSD.

87 Komisja wspierana przez interwenientów podnosi, że zaskarżona decyzja nie zobowiązuje DSD do udzielania nieodpłatnych licencji przymusowych, które byłyby niezgodne z prawem międzynarodowym i prawem wspólnotowym. Opisane nadużycie wynika jedynie z tego, że system opłat licencyjnych jest sprzeczny z art. 82 WE, ponieważ DSD żąda wynagrodzenia za usługę, której ona nie wykonuje, lecz której wykonanie jest zapewnione w ramach innego systemu, zgodnie z tym co zostało już wykazane.

Ocena Sądu

88 W ramach pierwszego zarzutu dotyczącego art. 82 WE skarżąca zasadniczo kwestionuje konsekwencje wynikające z wykonania zobowiązania w takiej formie, w jakiej przedstawiono je w art. 3 zaskarżonej decyzji (zob. pkt 60 powyżej), które zostało przyjęte na podstawie art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 17 celem położenia kresu nadużyciu pozycji dominującej opisanej w art. 1 decyzji (zob. pkt 58 powyżej). W opinii skarżącej w art. 3 decyzji zostało na nią nałożone zobowiązanie udzielenia „nieodpłatnej licencji przymusowej" do używania znaku towarowego Der Grüne Punkt na opakowaniach przeznaczonych do usunięcia w ramach systemów konkurencyjnych w stosunku do systemu DSD.

89 Tymczasem, krytykując zgodność z prawem takiej przymusowej licencji, skarżąca utrzymuje, że znak towarowy Der Grüne Punkt nie jest niezbędny do uczestnictwa w systemie konkurencyjnym w stosunku do systemu DSD (zob. pkt 93 poniżej) oraz że sporne postanowienia umowne nie wykluczają konkurencji (zob. pkt 95 poniżej). Przez to skarżąca chce powiedzieć, że opisane w art. 1 zaskarżonej decyzji zachowanie DSD nie ma wpływu na konkurencję, a zatem nie stanowi ono nadużycia pozycji dominującej w rozumieniu art. 82 WE.

90 Ponadto skarżąca utrzymuje, że system opłat licencyjnych, określony w umowie o używanie logo jest uzasadniony względami wynikającymi z rozporządzenia (zob. pkt 98 do 100 poniżej), z prawa o znakach towarowych (zob. pkt 103–114 poniżej)

oraz koniecznością zapewnienia prawidłowego funkcjonowania systemu DSD (zob. pkt 115 i 116 poniżej). Te względy uzasadniają w sposób obiektywny system opłat licencyjnych, który w art. 1 decyzji został określony jako nadużycie. W konsekwencji nie można twierdzić, że ten system stanowi nadużycie w świetle art. 82 WE.

91 Tak więc zamiast analizować konsekwencje, jakie mogłyby mieć argumenty skarżącej dla zobowiązania nałożonego w art. 3 zaskarżonej decyzji — to jest, zdaniem DSD udzielenie „nieodpłatnej licencji przymusowej" — które mieszczą się w ramach drugiego zarzutu dotyczącego naruszenia art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 17, Sąd powinien ograniczyć swoją ocenę w odniesieniu do zarzutu pierwszego — który dotyczy art. 82 WE — do argumentów dotyczących opisanego w art. 1 zaskarżonej decyzji nadużycia pozycji dominującej. W rzeczywistości w przypadku stwierdzenia braku nadużycia w rozumieniu art. 82 WE art. 3 zaskarżonej decyzji byłby nieuzasadniony na mocy art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 17 ze względu na brak występowania naruszenia, któremu należałoby położyć kres. Odwrotnie, w przypadku stwierdzenia nadużycia pozycji dominującej, na podstawie art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 17 Komisja może zobowiązać dane przedsiębiorstwo do zaniechania stwierdzonego naruszenia.

92 W tym właśnie kontekście należy przedstawić argumenty uczestników dotyczące nadużycia pozycji dominującej, które zostało opisane w zaskarżonej decyzji.

b) Argumenty uczestników dotyczące nadużycia pozycji dominującej

i) W przedmiocie braku konieczności użycia znaku towarowego Der Grüne Punkt w celu uczestnictwa w systemie konkurencyjnym w stosunku do systemu DSD

93 Skarżąca utrzymuje w pierwszej kolejności, że licencja przymusowa do używania jej znaku towarowego nie jest niezbędna w rozumieniu ww. wyroku w sprawie Magill,

aby producent lub dystrybutor opakowań mógł wybrać system konkurencyjny (pkt 50 i ww. wyrok w sprawie Bronner, pkt 41). Tymczasem Komisja wskazała jedynie w zaskarżonej decyzji, że umieszczenie znaku towarowego DSD na opakowaniach, które są objęte systemem konkurencyjnym, byłoby „wygodniejsze i prostsze" w celu uniknięcia wzrostu kosztów związanych z selektywnym oznakowaniem opakowań (zob. motywy 103–105 zaskarżonej decyzji). Skarżąca podkreśla w tym względzie, że w przypadku zastosowania systemu konkurencyjnego w stosunku do systemu DSD umieszczenie na opakowaniach logo Der Grüne Punkt mogłoby być uzależnione od stosowanego w danym przypadku systemu. Taką metodę stosuje się zresztą w sektorze winiarskim, w którym etykiety ze znakiem towarowym DSD są umieszczane jedynie na butelkach sprzedawanych w punktach sprzedaży detalicznej, które nie są odnoszone do sklepu, w sektorze budowlanym i informatycznym, w których produkty są sprzedawane w opakowaniach oznaczonych znakiem towarowym DSD w przypadku dostaw do punktów sprzedaży detalicznej oraz w opakowaniach nieoznaczonych tym znakiem towarowym w przypadku dostaw do wyspecjalizowanych punktów handlowych lub klientów zawodowo prowadzących działalność oraz w sektorze spożywczym, w którym duże opakowania, konserwy i kartony nie są oznaczone etykietą zawierającą znak towarowy, w przypadku gdy są one dostarczane dla klientów w przemyśle, restauracjom lub stołówkom, natomiast posiadają one taką etykietę, gdy są dostarczane do punktów sprzedaży detalicznej. Zatem producenci i dystrybutorzy opakowań mogliby postarać się, aby opakowania z logo Der Grüne Punkt były składane jedynie w urządzeniach należących do systemu DSD oraz aby opakowania niezawierające tego logo były składane jedynie w miejscach, w których ich usuwanie jest zapewnione przez system konkurencyjny.

94 Komisja, Landbell i BellandVision podnoszą, że oznakowanie selektywne nie jest rentowne z gospodarczego punktu widzenia dla producentów i dystrybutorów opakowań. Vfw przypomina również, że DSD żądała od swoich klientów uiszczania opłaty od wszystkich opakowań oznaczonych znakiem towarowym Der Grüne Punkt, niezależnie od tego, czy te opakowania są rzeczywiście usuwane w ramach systemu DSD.

ii) W przedmiocie braku wykluczenia konkurencji, jeśli nie zostanie udzielona licencja przymusowa na używanie znaku towarowego Der Grüne Punkt

95 Skarżąca krytykuje w drugiej kolejności zaskarżoną decyzję, ponieważ wskazano w niej (motyw 115), że system opłat licencyjnych utrudnia wejście na rynek

konkurentów systemu DSD, co jednak nie wystarcza do stwierdzenia wykluczenia konkurencji zgodnie z ww. wyrokiem w sprawie Magill (pkt 56 i ww. wyrok w sprawie Bronner, pkt 41). W rzeczywistości ze względu na wymogi postawione w rozporządzeniu systemy indywidualne mogą zasadniczo konkurować z systemem DSD jedynie w odniesieniu do opakowań dostarczanych do małych przedsiębiorstw w sektorze rzemieślniczym, handlowym i przemysłowym. Ten niewielki segment rynku obejmuje około 40 systemów indywidualnych, w których nie stosuje się znaku towarowego Der Grüne Punkt, natomiast ilości opakowań usuwane w ramach takich systemów zwiększyły się w latach od 1997 do 2000 o ponad 60%. Na zmianę z systemu DSD na inny system zdecydowało się również kilka większych sieci dystrybucji, co jest bez problemów możliwe bez potrzeby obowiązkowego udzielenia przez DSD licencji przymusowej. Tak więc nie może być mowy o utrudnieniu wejścia na rynek.

96 Komisja kwestionuje przedstawione przez skarżącą dane, które mogą być wytłumaczone poprzez reformę z 1998 r. oraz fakt, iż pierwotnie niewiele opakowań było objętych systemami indywidualnymi.

iii) W przedmiocie różnych uzasadnień dla zachowania DSD

97 W trzeciej kolejności skarżąca utrzymuje, że sporne przepisy umowy o używanie logo są niezbędne dla zagwarantowania realizacji celów rozporządzenia, ochrony różnych funkcji znaku towarowego Der Grüne Punkt — który nie może w żadnym wypadku stanowić przedmiotu licencji przymusowej — jak również dla umożliwienia prawidłowego funkcjonowania systemu DSD.

— W przedmiocie konieczności zagwarantowania realizacji celów rozporządzenia

98 Skarżąca przedstawia treść obowiązku przejrzystości, związanego z zasadą odpowiedzialności za produkt, który jest ustanowiony w rozporządzeniu w sprawie

opakowań i który zgodnie z uwagami poczynionymi przez rząd niemiecki ma na celu „określenie w sposób przejrzysty dla konsumentów oraz władz, które opakowania są objęte obowiązkiem przyjmowania zwrotu w punkcie handlowym lub w jego pobliżu, a które opakowania nie są objęte takim obowiązkiem" (odpowiedź na pytanie 2a). W ten oto sposób, w przypadku zastosowania systemu zbiorowego, obowiązek przejrzystości oznacza obowiązek etykietowania, który został określony w pkt 4 ust. 2 załącznika I do § 6 rozporządzenia i brzmi następująco: „producenci i dystrybutorzy powinni oznaczyć udział [opakowania w systemie zbiorowym] za pomocą etykiet lub innych stosownych środków", podczas gdy w przypadku zastosowania systemu indywidualnego oznacza on obowiązek podania informacji określony w § 6 ust. 1 zdanie trzecie rozporządzenia i brzmi następująco: „dystrybutor ma obowiązek zasygnalizować konsumentowi końcowemu możliwość zwrotu [opakowań] za pomocą łatwo rozpoznawalnych i czytelnych tablic informacyjnych". Obowiązek przejrzystości pozwala dowiedzieć się, czy w przypadku danego opakowania odpowiedzialny za nie producent lub dystrybutor wywiązuje się ze swoich obowiązków za pośrednictwem systemu indywidualnego czy też systemu zbiorowego. Pozwala to również konsumentowi dowiedzieć się, do którego systemu powinien on zwrócić to opakowanie. Dlatego też opakowanie uczestniczące w systemie DSD jest przyjmowane i podlega odzyskowi w ramach tego systemu, natomiast opakowanie uczestniczące w innym systemie zbiorowym lub indywidualnym jest przyjmowane i podlega odzyskowi w ramach tego systemu. Opakowania nie można objąć dwoma systemami.

99 W dalszej kolejności skarżąca wyjaśnia, że art. 3 zaskarżonej decyzji narusza obowiązek przejrzystości, ponieważ teraz opakowania objęte systemami konkurencyjnymi można oznaczać znakiem towarowym Der Grüne Punkt, który określa system DSD. W przypadku oznaczenia tym znakiem towarowym wszystkich opakowań konsument nie może wiedzieć, które opakowania należy zwrócić do punktu sprzedaży, ponieważ są one objęte systemem indywidualnym, a które powinny zostać złożone w pobliżu jego miejsca zamieszkania, ponieważ uczestniczą one w systemie zbiorowym. Skarżąca podkreśla w tym względzie, że nie ma możliwości ustalenia ex ante z całą pewnością, czy konkretne opakowanie zostanie rzeczywiście usunięte w ramach systemu DSD czy też innego systemu, oraz że nie ma również możliwości ustalenia nawet ex post, czy opakowanie zostało rzeczywiście usunięte przez konsumenta za pośrednictem systemu DSD (motyw 134 zaskarżonej decyzji). Skarżąca stwierdza, że właśnie dlatego rozporządzenie stanowi, że konsument musi być poinformowany poprzez użycie wyraźnych etykiet, czy konkretne opakowanie zostało objęte systemem DSD i czy w konsekwencji należy je zwrócić do tego systemu.

100 Ponadto skarżąca podnosi, że obowiązek przyjmowania zwrotu i odzysku poprzez system indywidualny nie stosuje się do opakowań objętych systemem zbiorowym (zob. pismo z ministerstwa ochrony środowiska kraju związkowego Badenii-Wirtembergii z dnia 27 listopada 2001 r., str. 7). W rzeczywistości zgodnie z rozporządzeniem takie opakowania zostały „zwolnione" z tego obowiązku, ponieważ zostały one przypisane do systemu DSD i są oznaczone logo Der Grüne Punkt. Tak więc te opakowania nie są przyjmowane w ramach systemu indywidualnego. Celem rozporządzenia było uniknięcie „walki o odpady", w której systemy konkurencyjne zamierzałyby dokonać zbiórki jakiejkolwiek ilości opakowań w celu osiągnięcia ich poziomów odzysku. Uczciwa i uporządkowana konkurencja raczej wymaga, aby w ramach różnych systemów przyjmowany był zwrot i przeprowadzany był odzysk tylko tych opakowań, które objęte są ich odpowiedzialnością za produkt w związku z jego usuwaniem (przypadek systemów indywidualnych) lub co do których wspomniane systemy przejmują tę odpowiedzialność (przypadek systemów zbiorowych).

101 Skarżąca podnosi zresztą, że zaskarżona decyzja zawiera błędną interpretację uwag rządu niemieckiego, stwierdzając, że konsument może swobodnie decydować o tym, czy opakowanie podlega odzyskowi w ramach systemu DSD, czy też w ramach innego systemu, w sytuacji, w której producent lub dystrybutor opakowań postanowi zastosować system DSD w połączeniu z innym systemem zbiorowym lub indywidualnym (motywy 138, 141 i 145 zaskarżonej decyzji). Odpowiadając na pytanie Komisji, rząd niemiecki jedynie zaznaczył, że w przypadku zastosowania systemu indywidualnego i systemu zbiorowego konsument mógł swobodnie zdecydować, czy pozostawić opakowanie w sklepie, czy odnieść je do sklepu, czy też zostawić je do usunięcia w pobliżu miejsca zamieszkania, ponieważ „rozporządzenie w sprawie opakowań nie zawiera dokładnych wskazówek dotyczących zobowiązania konsumenta końcowego do zwrotu" (odpowiedź na pytanie 1baa). Natomiast pojęcie usuwania w pobliżu miejsca zamieszkania odnosi się jedynie do usuwania za pośrednictwem podmiotów publicznych zajmujących się usuwaniem odpadów („szary kosz na śmieci"), a nie do usuwania za pośrednictwem systemu DSD, znajdującego się również w pobliżu miejsca zamieszkania („żółty kosz na śmieci"). Konsument nie dysponuje zatem swobodą wyboru w zakresie zastosowanego systemu usuwania,

102 Komisja podnosi, że skarżąca wyolbrzymia znaczenie, jakie ma oznakowanie, ponieważ obowiązek przyjmowania zwrotu i odzysku ma zastosowanie do ilości

opakowań, a nie do konkretnych opakowań. Ponadto Landbell i BellandVision stoją na stanowisku, iż rozporządzenie nie nakłada obowiązku umieszczania znaku towarowego DSD na opakowaniach.

— W przedmiocie uzasadnienia w świetle prawa znaków towarowych

103 Skarżąca podnosi w pierwszej kolejności w zaskarżonej decyzji, że Komisja kwestionuje funkcję odróżniającą znaku towarowego Der Grüne Punkt zwaną również funkcją pochodzenia, która ma na celu odróżnienie opakowań objętych systemem DSD od opakowań należących do konkurencyjnego systemu zbiorowego lub indywidualnego, pozwalając na umieszczenie tego znaku towarowego na opakowaniach przeznaczonych do usunięcia w ramach systemu innego aniżeli system DSD. Otóż takie naruszenie funkcji odróżniającej znaku towarowego Der Grüne Punkt zasadniczo sprzeciwia się niemieckiemu, wspólnotowemu i międzynarodowemu prawu znaków towarowych.

104 Co się tyczy prawa niemieckiego, skarżąca podnosi, że znak towarowy Der Grüne Punkt zarejestrowano w Niemczech jako wspólny znak towarowy oraz że pozwala on zatem „odróżnić towary lub usługi przedsiębiorstw zrzeszonych w podmiocie będącym właścicielem wspólnego znaku towarowego od towarów i usług innych przedsiębiorstw pod względem ich pochodzenia handlowego lub geograficznego, rodzaju, jakości lub innych właściwości" [§ 97 ust. 1 Markengesetz z dnia 25 października 1994 r.]. Tak więc licencja przymusowa na używanie znaku towarowego Der Grüne Punkt pozbawiłaby ten znak jego odróżniającego charakteru oraz mogłaby spowodować jego wykreślenie.

105 W kwestii prawa wspólnotowego skarżąca podkreśla, że szczególny cel znaku towarowego Der Grüne Punkt, a mianowicie zapewnienie odbiorcy końcowemu informacji o pochodzeniu produktu opatrzonego znakiem towarowym (wyrok Trybunału z dnia 10 października 1978 r. w sprawie 3/78 Centrafarm, Rec. str. 1823,

pkt 11–14) oraz ochrona podmiotu uprawnionego do tego znaku przed niebezpieczeństwem wprowadzenia w błąd (zob. wyrok Trybunału z dnia 30 listopada 1993 r. w sprawie C-317/91 Deutsche Renault, Rec. str. I-6227, pkt 30 wraz z cytowanym orzecznictwem) nie będą poszanowane, w przypadku gdy niektóre opakowania uczestniczące w systemie DSD oraz opakowania objęte systemem konkurencyjnym są oznaczone bez odróżnienia znakiem towarowym Der Grüne Punkt, pozwalając konkurentowi DSD na korzystanie z faktu, że system DSD jest powszechnie znany.

106 Ponadto skarżąca podkreśla, że zasadnicza niedopuszczalność licencji przymusowych na znaki towarowe została ugruntowana w art. 5A Konwencji paryskiej o ochronie własności przemysłowej z dnia 20 marca 1883 r., ostatnio zrewidowanej w Sztokholmie w dniu 14 lipca 1967 r. i zmienionej w dniu 28 września 1979 r. (*Recueil des traités des Nations unies*, tom 828, nr 11847, str. 108), ratyfikowanej przez wszystkie państwa członkowskie oraz w art. 21 Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej z dnia 15 kwietnia 1994 r. (załącznik 1C do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu), ratyfikowanego przez wszystkie państwa członkowskie i zatwierdzonego przez Wspólnotę Europejską mocą decyzji Rady 94/800/WE z dnia 22 grudnia 1994 r. dotyczącej zawarcia w imieniu Wspólnoty Europejskiej w dziedzinach wchodzących w zakres jej kompetencji porozumień będących wynikiem negocjacji wielostronnych w ramach Rundy Urugwajskiej (1986–1994) (Dz.U. L 336, str. 1, 214), w których nie zostały przewidziane przymusowe licencje na znaki towarowe.

107 Komisja podnosi, że zaskarżona decyzja dotyczy jedynie systemu opłat licencyjnych ustanowionego przez DSD, a nie domniemywanego wpływu decyzji na jej działalność jako właściciela znaku towarowego Der Grüne Punkt. W tym kontekście decyzja jedynie zapobiega płaceniu przez przedsiębiorstwa stosujące system DSD podwójnej opłaty licencyjnej w przypadku zastosowania innego systemu. Landbell i BellandVision podkreślają również, że zaskarżona decyzja odnosi się jedynie do stosunków prawnych między DSD a jej kontrahentami w ramach umowy o używanie logo oraz nie uprawnia osób trzecich, które nie są stroną umowy, do używania znaku towarowego Der Grüne Punkt.

108 W drugiej kolejności skarżąca utrzymuje, że zaskarżona decyzja narusza odróżniającą funkcję znaku towarowego Der Grüne Punkt, która pozwala wpłynąć w sposób istotny z punktu widzenia funkcjonowania jej systemu na zachowanie konsumenta

w zakresie usuwania odpadów. W rzeczywistości, jeżeli konsument nie zwróci opakowania oznaczonego logo Der Grüne Punkt do systemu DSD, istnieje ryzyko, że skarżąca nie osiągnie poziomów odzysku przewidzianych w rozporządzeniu oraz że utraci swoje zezwolenie. Podobnie, jeśli konsument zwróci do systemu DSD opakowania nieoznaczone logo Der Grüne Punkt, skarżąca jest zobowiązana do odzysku tego opakowania, nawet jeśli osiągnęła już wymagane poziomy odzysku (zob. pkt 1 ust. 5 zdanie pierwsze załącznika I do § 6 rozporządzenia).

109 W tym kontekście skarżąca kwestionuje twierdzenie zawarte w motywach 138, 139 i 145 zaskarżonej decyzji, zgodnie z którym logo Der Grüne Punkt spełnia swoją zasadniczą funkcję, jeśli sygnalizuje ono konsumentowi, że może on usunąć opakowanie za pośrednictwem DSD, ponieważ to twierdzenie jest oparte na wyjętym z kontekstu cytacie z wyroku Kammergericht Berlin z 1994 r. (uwaga 22 zaskarżonej decyzji). W rzeczywistości we fragmencie cytowanym w decyzji stwierdzono jedynie, iż znak towarowy Der Grüne Punkt nie zawiera wskazówki dotyczącej możliwości recyklingu opakowania. Otóż w innym fragmencie tego wyroku Kammergericht uznaje funkcję wywoławczą znaku towarowego Der Grüne Punkt, stwierdzając, że opakowania służące przepakowaniu mogą być oznaczone tym znakiem towarowym z uwagi na nadrzędne względy dotyczące ochrony środowiska, chociaż w pewnym sensie wprowadza to w błąd konsumenta.

110 Skarżąca kwestionuje również twierdzenie zawarte w zaskarżonej decyzji, że konsument może swobodnie zadecydować o tym, czy przedmiotowe opakowanie należy poddać odzyskowi w ramach systemu DSD, czy też w ramach konkurencyjnego systemu indywidualnego lub zbiorowego (motyw 145 zaskarżonej decyzji), zważywszy, że istotne jest, aby konsument mógł określić przy pomocy znaku towarowego, że przedmiotowe opakowanie jest objęte systemem DSD, a nie innym systemem. Skarżąca podtrzymuje w tym względzie, że sondaże opinii przeprowadzone w celu przygotowania repliki potwierdzają funkcję odróżniającą jej znaku towarowego. Tak więc 60,8% badanych konsumentów rozumie znak towarowy Der Grüne Punkt jako „oznaczenie specyficznej organizacji, która odpowiada za usuwanie i odzysk takich opakowań", natomiast 27,9% konsumentów wymienia konkretnie system DSD (zob. wyniki sondaży przeprowadzonych przez instytut Infratest Burke, sprawozdanie z sierpnia 2001 r., załącznik 85 do repliki). Świadczy

to o tym, iż w świadomości konsumentów istnieje związek między znakiem towarowym a systemem DSD. Z innego sondażu opinii przeprowadzonego przez ten sam instytut wynika, że jedynie 3,3% badanych konsumentów wskazuje, iż znak towarowy jest nośnikiem informacji, która jest mu przypisana w zaskarżonej decyzji, a mianowicie informacji o możliwości usuwania (zob. wyniki badań przeprowadzonych przez instytut Infratest Burke, sprawozdanie z sierpnia 2001 r., załącznik 86 do repliki).

111 Ostatecznie skarżąca podnosi, że umieszczenie znaku towarowego Der Grüne Punkt na opakowaniu uczestniczącym w systemie konkurencyjnym narusza funkcję odróżniającą tego znaku towarowego, ponieważ wprowadza w błąd konsumentów we wszystkich przypadkach rozpatrywanych w zaskarżonej decyzji. Skarżąca stoi bowiem na stanowisku, że nawet przy zastosowaniu kilku systemów konsument musi zawsze mieć możliwość określenia w przypadku każdego opakowania, z jakiego systemu ma skorzystać, a mianowicie czy ma to być system DSD — za pomocą znaku towarowego Der Grüne Punkt, czy inny system zbiorowy — za pomocą środka zgodnego z pkt 4 ust. 2 załącznika I do § 6 rozporządzenia czy też system indywidualny – za pomocą środka zgodnego z § 6 ust. 1 rozporządzenia. W ten oto sposób, w przypadku konkurencyjnego zastosowania systemu indywidualnego i systemu DSD, około 48,4 % konsumentów ankietowanych w ramach wspomnianych sondaży, nie zrozumiało sprzecznych informacji, to jest z jednej strony wskazówki o przyjmowaniu zwrotu w sklepie zgodnie z § 6 ust. 1 rozporządzenia, a z drugiej strony, wskazówki za pomocą logo Der Grüne Punkt o przyjmowaniu zwrotu w pobliżu miejsca zamieszkania za pośrednictwem systemu DSD.

112 Ogólnie skarżąca podnosi, że zaskarżona decyzja doprowadzi do oznaczenia prawie wszystkich opakowań w Niemczech znakiem towarowym Der Grüne Punkt. W ten oto sposób udział w systemie DSD odpowiadający 1% opakowań wprowadzanych do obrotu mógłby pozwolić użytkownikowi logo na nieodpłatne korzystanie z tego znaku towarowego w odniesieniu do pozostałych 99% opakowań. Tak więc istnieje obawa, iż w krótkim okresie system DSD musiałby zająć się opakowaniami, które zostały przez omyłkę zwrócone do jej systemu oraz od których DSD nie pobierałaby opłaty licencyjnej. Jednocześnie z uwagi na ograniczenie znaczenia znaku towarowego Der Grüne Punkt do zwyczajnej możliwości usuwania wyniki zbiórki przeprowadzanej w ramach systemu DSD uległyby pogorszeniu i prawdopodobnie nie osiągnęłaby ona wyznaczonych poziomów odzysku.

113 Zresztą skarżąca podnosi, że znak towarowy Der Grüne Punkt pełni również funkcję kontrolną, która umożliwia zapobieganie nadużyciom i ściganie nadużyć, jakich dopuścili się producenci i dystrybutorzy opakowań korzystający z systemu DSD bez uiszczania opłaty licencyjnej poprzez kontrole w punktach sprzedaży, kontrole poprzez sortowanie lub kontrole przeprowadzane przez władze. Pod tym względem zaskarżona decyzja utrudnia skuteczną ochronę przed problemem związanym z takimi nieuczciwymi przedsiębiorcami, który omalże nie doprowadził DSD do bankructwa w roku 1993.

114 Komisja wspierana przez interwenientów przypomina, że wobec braku wprowadzenia w błąd nie została naruszona funkcja pochodzenia znaku towarowego, służąca odróżnieniu lub indywidualizacji pochodzenia towaru lub usługi. Otóż w tym przypadku postrzeganie znaku towarowego Der Grüne Punkt przez konsumenta końcowego nabywającego dobra konsumpcyjne i stosującego różne systemy usuwania ich opakowań ogranicza się do informacji o możliwości zapewnienia usuwania opakowania w ramach systemu skarżącej. Ponadto znak towarowy Der Grüne Punkt nie odgrywa decydującej roli podczas przeprowadzania zbiórki opakowań, zważywszy na to, że żółte kosze na śmieci oraz kontenery na szkło i papier stosowane w ramach systemu DSD z pewnością nie zawierają tego znaku towarowego na wszystkich obszarach, na których jest przeprowadzana zbiórka. Zresztą właśnie z tego powodu konsumenci nie kojarzą pojemników przeznaczonych do zbiórki z logo, lecz z rodzajem danego tworzywa.

— W przedmiocie prawidłowego funkcjonowania systemu DSD

115 Skarżąca podniosła najpierw, że sporne postanowienia umowne dotyczące opłaty licencyjnej były proporcjonalne do świadczonych usług w zakresie, w jakim ryczałtowe wynagrodzenie za zezwolenie używania znaku towarowego Der Grüne Punkt oraz udostępnienie systemu DSD było jedynym praktycznym rozwiązaniem, ponieważ nie było możliwe dokładne określenie liczby opakowań, które zostały rzeczywiście zwrócone do systemu DSD, a następnie na etapie repliki wskazała ona, że opłata należna na mocy spornych postanowień obowiązywała jedynie

w odniesieniu do opakowań, które zostały objęte systemem DSD. W ten oto sposób przyznana przez DSD licencja z tytułu umowy o używanie logo obowiązuje jedynie w odniesieniu do opakowań uczestniczących w systemie DSD, a nie w odniesieniu do opakowań objętych innym systemem zbiorowym lub systemem indywidualnym. Takie ograniczenie licencji do opakowań oznaczonych logo Der Grüne Punkt jest zgodne z rozporządzeniem nakładającym wymóg użycia wyraźnych etykiet na opakowaniach uczestniczących w systemie zbiorowym celem wskazania, że dany producent lub dystrybutor został „zwolniony" z obowiązku przyjmowania zwrotu i odzysku tych opakowań, który teraz ciąży DSD [postanowienie Verwaltungsgerichtshof Kassel (najwyższego sądu administracyjnego w Kassel, Niemcy) z dnia 20 sierpnia 1999 r.]. Tymczasem taki system nie może funkcjonować w sytuacji, w której opakowania nieobjęte systemem DSD również są oznaczone logo identyfikującym ten system. W konsekwencji żadne postanowienie umowy o używanie logo nie umożliwia, ani też nie zobowiązuje, użytkownika logo do umieszczenia znaku towarowego Der Grüne Punkt na opakowaniach, które nie zostały objęte systemem DSD, oraz nie można mówić o braku równowagi między świadczeniem DSD (przyjmowanie zwrotu i odzysk opakowań) a opłatą licencyjną wymaganą w zamian za to świadczenie.

116 Odnosząc się do poczynionego przez Komisję odesłania do wyroku Bundesgerichtshof (sądu federalnego w Niemczech) z dnia 15 marca 2001 r. wydanego w sprawie BäKo, skarżąca podnosi, że Bundesgerichtshof nie orzekł w tym wyroku, że postanowienia umowne dotyczące opłaty licencyjnej były nieproporcjonalne. Sąd ten stwierdził natomiast, że skarżąca nie może domagać się uiszczenia w całości opłaty licencyjnej na postawie art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 1 umowy o używanie logo za opakowania, które nie wchodzą w zakres jej ustawowej właściwości, a mianowicie za opakowania pochodzące z przemysłu i od dużych przedsiębiorstw. W rzeczywistości w tym przypadku, o którym nie ma mowy w zaskarżonej decyzji (przypis 15 zaskarżonej decyzji), skarżąca nie zrealizowała usługi związanej z przejęciem obowiązków, której domagano się. Otóż w niniejszej sprawie sporne opakowania są oznaczone znakiem towarowym Der Grüne Punkt i bezsprzecznie wchodzą w zakres właściwości DSD, tzn. zostały złożone u prywatnych konsumentów końcowych, na których rzecz DSD świadczy usługi w zakresie przejęcia obowiązków przetwarzania i odzysku opakowań, nawet wtedy gdy konsumenci omyłkowo zwracają opakowania do publicznego systemu usuwania odpadów lub do konkurencyjnego systemu zbiórki i odzysku opakowań.

117 Komisja podkreśla, że w przypadku jednoczesnego zastosowania systemu DSD oraz innego systemu zbiorowego lub systemu indywidualnego stosunek między świadczeniem zrealizowanym przez DSD a opłatą zażądaną w zamian za jego wykonanie jest pozbawiony równowagi, jeżeli ogranicza się on jedynie do uwzględnienia umieszczenia na opakowaniu logo Der Grüne Punkt, ponieważ taki system nie uwzględnia rzeczywistego charakteru usługi zrealizowanej na rzecz przedsiębiorstw przystępujących do systemu.

118 Zresztą Komisja podkreśla, że argumentacja, którą skarżąca przedstawiła w replice, że opłatę stosuje się wyłącznie do opakowań podlegających przetwarzaniu w ramach jej systemu, jest sprzeczna z wcześniej stosowaną przez nią praktyką. Komisja powołuje się w tym względzie z jednej strony na wyrok w sprawie BäKo (pkt 116 powyżej), w którym Bundesgerichtshof orzekł, że wbrew twierdzeniom DSD przedsiębiorstwo to nie mogło posiadać jakiejkolwiek wierzytelności względem któregokolwiek z jego klientów w odniesieniu do opakowań oznaczonych znakiem towarowym Der Grüne Punkt, dostarczanych odbiorcom zawodowo prowadzącym działalność. Z drugiej strony, Komisja odwołuje się do sprawy Hetzel, w której DSD powołała się na umowę o używanie logo, celem sprzeciwienia się żądaniu przedstawionemu przez jednego z klientów tej spółki i dotyczącego zwrotu części opłaty odpowiadającej opakowaniom, w odniesieniu do których DSD nie była w stanie zapewnić usługi związanej z przejęciem obowiązków w zakresie usuwania [wyrok Oberlandesgericht Düsseldorf (sądu najwyższego kraju związkowego w Düsseldorfie, Niemcy) z dnia 11 sierpnia 1998 r. w sprawie Hertzel, od którego wniesiono odwołanie do Bundesgerichtshof].

c) Ocena Sądu

i) W przedmiocie nadużycia opisanego w zaskarżonej decyzji

119 Zgodnie z zaskarżoną decyzją zachowanie DSD polegające na żądaniu uiszczenia opłaty licencyjnej od wszystkich opakowań wprowadzanych do obrotu w Niemczech opatrzonych logo Der Grüne Punkt stanowi nadużycie pozycji dominującej, skoro nawet przedstawiono dowód na to, że w odniesieniu do ilości opakowań, które nie są

objęte przez producenta lub dystrybutora systemem DSD, obowiązki przyjmowania zwrotu i odzysku przewidziane w rozporządzeniu są spełnione za pośrednictwem innego systemu zbiorowego lub systemu indywidualnego (zob. pkt 58 powyżej). Zgodnie z zaskarżoną decyzją nadużycie ma skutki dwojakiego rodzaju: polegają one jednocześnie na wyzyskiwaniu klientów DSD z powodu nieproporcjonalności pomiędzy wynagrodzeniem i zrealizowaną usługą oraz na przeszkodzie w wejściu na rynek konkurentów oferujących rozwiązania alternatywne w stosunku do systemu DSD z powodu kosztów związanych z jednoczesnym zastosowaniem innego systemu obok systemu DSD (zob. pkt 50 powyżej).

120 Należy przypomnieć w tym względzie, że pojęcie nadużywania jest pojęciem obiektywnym, które odnosi się do zachowań przedsiębiorstwa zajmującego pozycję dominującą, mogących wpłynąć na strukturę rynku, na którym ze względu na obecność takiego przedsiębiorstwa konkurencja jest już osłabiona, oraz stwarzających przeszkodę w utrzymaniu istniejącego poziomu konkurencji lub jej rozwoju na rynku poprzez stosowanie środków odmiennych od tych, jakie stosuje się w warunkach normalnej konkurencji między towarami lub usługami na podstawie świadczeń podmiotów (wyrok Trybunału z dnia 13 lutego 1979 r. w sprawie 85/76 Hoffmann-La Roche przeciwko Komisji, Rec. str. 461, pkt 91).

121 W szczególności z art. 82 ust. 2 lit. a) WE wynika, że takie nadużywanie może polegać mianowicie na narzucaniu w sposób bezpośredni lub pośredni niesłusznych cen lub niesłusznych warunków transakcji. W ten oto sposób z nadużywaniem mamy do czynienia w sytuacji, w której przedsiębiorstwo zajmujące pozycję dominującą domaga się uiszczenia za swoje usługi opłat nieproporcjonalnych w stosunku do wartości gospodarczej zrealizowanego świadczenia (wyroki Trybunału: z dnia 13 listopada 1975 r. w sprawie 26/75 General Motors przeciwko Komisji, Rec. str. 1367; z dnia 14 lutego 1978 r. w sprawie 27/76 United Brands przeciwko Komisji, Rec. str. 207, pkt 235–268, oraz z dnia 11 listopada 1986 r. w sprawie 226/84 British Leyland przeciwko Komisji, Rec. str. 3263, pkt 27–30).

122 Podobnie przedsiębiorstwo zajmujące pozycję dominującą może nadużyć tej pozycji, stwarzając przeszkodę w wejściu konkurentów na rynek poprzez faktyczne lub prawne związanie nabywców z jego usługami oraz w konsekwencji poprzez pozbawienie ich możliwości zaopatrzenia u dostawców konkurencyjnych (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Hoffmann-La Roche przeciwko Komisji, pkt 90).

ii) W przedmiocie wyłączności, jakiej domaga się skarżąca

123 W tym kontekście głównym argumentem, jaki skarżąca wysunęła w swojej skardze, jest to, że konkurencja między systemami może odbywać się jedynie przy uwzględnieniu z jednej strony okoliczności, że producent lub dystrybutor przekazuje na rzecz DSD opakowania, w których zakresie zamierza zostać zwolniony z nałożonego w rozporządzeniu obowiązku zbiórki i odzysku, oraz z drugiej strony okoliczności, iż konsument końcowy powinien móc w sposób wyraźny ustalić, które opakowania może zwrócić do systemu DSD oraz które z nich może zwrócić do innego systemu zbiorowego lub systemu indywidualnego (zob. pkt 115 powyżej).

124 W ten oto sposób znak towarowy Der Grüne Punkt umożliwia jednocześnie wskazanie opakowań przekazywanych DSD, a więc tych, które zostały zwolnione ze spoczywającego na producencie i dystrybutorze obowiązku zbiórki i odzysku, oraz poinformowanie konsumenta o tym, co ma z nimi uczynić, co pozwala zapewnić wykonanie zadania DSD powierzonego przez tego producenta lub dystrybutora opakowań. W konsekwencji logo Der Grüne Punkt należy jedynie umieszczać na opakowaniach objętych systemem DSD, któremu ono odpowiada, ponieważ są to opakowania, w odniesieniu do których skarżąca zwalnia na podstawie umowy lub ustawy danego producenta lub dystrybutora z obowiązku zbiórki i odzysku ustanowionego w rozporządzeniu. Ponadto okoliczność, iż przedmiotowe opakowanie zawiera jedynie jedną wskazówkę co do systemu zbiórki i odzysku, który

należy zastosować, pozwala wpłynąć na zachowanie konsumenta końcowego, którego inne wskazówki dotyczące obowiązku zwrotu tego opakowania do innego systemu nie wprowadzają w błąd.

125 Skarżąca podnosi na podstawie tej argumentacji, że jej system opłat licencyjnych nie stanowi nadużycia w rozumieniu art. 82 WE, zważywszy na to, że na podstawie tego systemu wynagrodzenie jest jedynie należne za zrealizowanie świadczenia przyjmowania zwrotu i odzysku przez system DSD w zakresie opakowań oznaczonych logo Der Grüne Punkt, w odniesieniu do których producent lub dystrybutor opakowań domagał się zwolnienia ze swoich obowiązków, spoczywających na nim na mocy rozporządzenia. Przykładowo oznacza to, że w przypadku gdy producent lub dystrybutor opakowań postanowił wprowadzić do obrotu w Niemczech 100 opakowań oraz powierzyć DSD zadanie przyjmowania zwrotu i odzysku połowy z nich, musiał on umieścić logo Der Grüne Punkt na 50 opakowaniach, aby poinformować konsumenta, że 50 opakowań jest przeznaczonych do przyjęcia i odzysku przez DSD, której ten konsument powierzył odpowiedzialność za przetwarzanie tych opakowań. Natomiast, jeśli ten producent lub dystrybutor postanowił umieścić logo na 100 opakowaniach wprowadzanych przez niego do obrotu, musi on uiścić opłatę obliczaną na tej podstawie — nawet jeżeli w rzeczywistości do systemu DSD trafi jedynie 50 opakowań — zważywszy, że DSD może być potencjalnie zobowiązana do przyjmowania zwrotu i odzysku 100 opakowań oznaczonych logo Der Grüne Punkt powierzonych jej na podstawie rozporządzenia. W ten oto sposób wymiar opłaty licencyjnej uiszczanej na podstawie umowy o używanie logo zależy od ilości opakowań oznaczonych logo Der Grüne Punkt.

126 Skarżąca nie podważa za to okoliczności, iż producent lub dystrybutor opakowań może połączyć system DSD z innym systemem zbiorowym lub systemem indywidualnym zwłaszcza celem uniknięcia płacenia za usługę, której realizacja nie byłaby w rzeczywistości zapewniona przez system DSD (zob. pkt 46 powyżej). Tymczasem skarżąca utrzymuje w takim przypadku, że producent lub dystrybutor powinien być w stanie — jeszcze przed wydaniem produktu konsumentowi końcowemu — odróżnić opakowania, do których stosuje on system DSD, od opakowań, do których stosuje on inny system. Nawiązując do przykładu podanego powyżej, oznacza to, iż na pozostałej połowie ze 100 opakowań wprowadzanych na

rynek producent lub dystrybutor powinien uwidocznić uczestnictwo w systemie zbiorowym innym aniżeli system DSD, umieszczając na opakowaniu wzmiankę lub jakikolwiek inny stosowny środek, lub dopilnować w przypadku zastosowania systemu indywidualnego, aby dystrybutor zasygnalizował konsumentowi końcowemu możliwość zwrotu opakowania do punktu sprzedaży. W każdym razie skarżąca uważa, że nie można umieścić logo Der Grüne Punkt na 50 opakowaniach, w odniesieniu do których ów producent nie stosuje systemu DSD.

127 Podążając tokiem argumentacji skarżącej, logo Der Grüne Punkt ma charakter wyłączny i nie może być używane łącznie z innym oznaczeniem mogącym identyfikować system konkurencyjny w stosunku do systemu DSD. Opakowania oznaczone logo Der Grüne Punkt są objęte wyłącznie jej systemem i nie mogą być objęte przez inny system.

128 Celem poparcia tej argumentacji i podważenia treści zaskarżonej decyzji skarżąca powołuje się zarówno na sposób funkcjonowania konkurencji (zob. pkt 93), która mogłaby odbywać się w oparciu o wyłączne oznakowanie opakowań z uwzględnieniem zastosowanego systemu (zob. pkt 95), jak i rozporządzenie (zob. pkt 98–100), prawo znaków towarowych (zob. pkt 103–113) oraz wymogi związane z funkcjonowaniem systemu DSD (zob. pkt 115 i 116), która wymaga wyłącznego oznakowania w przypadku zastosowania systemu DSD.

iii) W przedmiocie zasad funkcjonowania systemów mieszanych

129 Analiza argumentacji skarżącej wymaga od Sądu zbadania jej założeń. Należy w szczególności ustalić, czy — zgodnie z twierdzeniami skarżącej — producent lub

dystrybutor opakowań przekazuje DSD określoną liczbę opakowań, na których należy umieścić logo Der Grüne Punkt, oraz czy — zgodnie z tym, co kwestionuje skarżąca — powierzone DSD opakowania mogą jednocześnie być objęte innym systemem przyjmowania i odzysku opakowań niż system DSD.

130 W toku rozprawy stronom zadano pytania na temat zasad funkcjonowania systemów mieszanych, co miało umożliwić Sądowi uzyskanie informacji na temat roli odgrywanej przez samo opakowanie, a w szczególności opakowanie oznaczone logo Der Grüne Punkt w realizacji obowiązków przyjmowania zwrotu i odzysku, nałożonych w rozporządzeniu. Te przeciwstawne opisy umożliwiają Sądowi dokonanie następujących ustaleń:

131 W pierwszej kolejności należy wskazać, że poziomy odzysku ustanowione w załączniku I do § 6 rozporządzenia w sprawie opakowań oblicza się jako wyrażony w procentach stosunek masy materiału, który został poddany przyjęty lub poddany odzyskowi oraz masy materiału wprowadzonego na rynek, a nie na podstawie liczby lub rodzaju przedmiotowych opakowań, bez względu na to, czy zostały one oznaczone logo identyfikującym system zbiorowy. W ten oto sposób pkt 1 ust. 1 załącznika I do § 6 rozporządzenia stanowi, że producenci i dystrybutorzy opakowań muszą spełniać wymogi związane z odzyskiem opakowań, wprowadzonych przez nich do obrotu oraz że to samo dotyczy podmiotów zarządzających systemami zbiorowymi w odniesieniu do opakowań, które producenci lub dystrybutorzy objęli takimi systemami. W tym względzie pkt 1 ust. 2 załącznika I do § 6 rozporządzenia stanowi, że ilości opakowań, które mają tu znaczenie, są określane jako „wyrażony w procentach stosunek masy" bez względu na to, czy dotyczy to opakowań wprowadzanych do obrotu przez producenta lub dystrybutora, czy też tych, które producent lub dystrybutor objął innym systemem zbiorowym. Ponadto począwszy od dnia 1 stycznia 2000 r. te same poziomy odzysku dla każdego materiału obowiązują w przypadku systemów indywidualnych i systemów zbiorowych (motyw 19 zaskarżonej decyzji).

132 W drugiej kolejności z powyższego wynika, że podział ilości opakowań między różne systemy dokonany przez producenta lub dystrybutora, nie dotyczy wcześniej

określonych ilości opakowań, lecz odnosi się do masy materiału, która odpowiada tym opakowaniom. Oznacza to w praktyce, że w sytuacji, w której producent opakowań postanowi powierzyć DSD przyjmowanie zwrotu i przeprowadzanie odzysku połowy opakowań z plastyku, wprowadzanych przez niego do obrotu w Niemczech, DSD jest zobowiązana do przyjęcia zwrotu i odzysku takiej ilości materiału, która odpowiada połowie tych opakowań. Dla osiągnięcia poziomów odzysku przewidzianych w tym rozporządzeniu DSD musi wykazać niemieckim władzom, że poddała odzyskowi 60% masy plastyku powierzonej jej przez tego producenta (w przypadku plastyku poziom odzysku mający zastosowanie wynosi 60%). Podobnie, jeżeli producent może wykazać, że został zwolniony przez DSD z obowiązku przyjmowania zwrotu i odzysku w odniesieniu do połowy ilości plastyku wprowadzonego przez niego do obrotu, będzie musiał ponadto udowodnić, że w stosunku do pozostałej masy materiału, odpowiadającej drugiej połowie, przyjęcie zwrotu i odzysk nastąpiły w ramach systemu indywidualnego lub innego systemu zbiorowego.

133 W trzeciej kolejności, wraz z chwilą osiągnięcia przewidzianych w rozporządzeniu poziomów odzysku, podział ilości opakowań pomiędzy systemami odbywa się na podstawie masy materiałów, a nie w zależności od samych opakowań bez względu na to, czy zostały one opatrzone logo Der Grüne Punkt, które nie pełni takiej funkcji ani nie ma też takiego znaczenia, jakie przypisuje mu skarżąca. W ten oto sposób producent lub dystrybutor opakowań, który decyduje się powierzyć DSD przyjmowanie zwrotu i odzysk części opakowań, wprowadzanych przez niego do obrotu w Niemczech oraz zapewnić przyjmowanie zwrotu i odzysk pozostałej części tych opakowań albo we własnym zakresie, stosując system indywidualny, albo powierzając to innemu systemowi zbiorowemu, powinien podzielić jedynie ilości materiałów pomiędzy różne systemy, nie zajmując się przy tym rzeczywistym zachowaniem konsumenta końcowego, wbrew twierdzeniom skarżącej.

134 Nawiązując do powołanego podczas rozprawy konkretnego przykładu restauracji szybkiej obsługi, oznacza to, że w sytuacji, w której konsument końcowy kupuje kanapkę sprzedawaną w opakowaniu utrzymującym ciepło, może on swobodnie wybrać, czy spożyje ten produkt na miejscu oraz złoży to opakowanie do koszów,

które zostały umieszczone przez sieć szybkiej obsługi w ramach jej systemu indywidualnego, czy zabierze ten produkt do domu, a opakowanie złoży w urządzeniach DSD służących do zbiórki, które znajdują się w pobliżu jego miejsca zamieszkania. Opakowanie to może zatem zostać złożone w dwóch systemach przyjmowania i odzysku opakowań, zaproponowanych przez sieć szybkiej obsługi celem wypełnienia przewidzianych w rozporządzeniu obowiązków.

135 Wbrew twierdzeniom skarżącej (zob. pkt 112), sam fakt, iż na spornym opakowaniu umieszczono ewentualnie logo Der Grüne Punkt, nawet jeżeli może ono być przyjmowane i poddawane odzyskowi w ramach innego systemu, nie ma wpływu na prawidłowe funkcjonowanie systemu DSD, zważywszy, że w stosunku umownym między skarżącą i producentem lub dystrybutorem opakowań istotne znaczenie ma zapewnienie, żeby ilości materiału, które muszą być poddane odzyskowi i wprowadzone na rynek, były rzeczywiście przyjmowane i poddawane odzyskowi celem osiągnięcia poziomów przewidzianych w rozporządzeniu. Tymczasem, jak już stwierdzono powyżej, osiągnięcie tych poziomów przez system DSD nie zależy od oznaczenia spornego opakowania logo Der Grüne Punkt.

136 Również, jeśli w danym roku sieć szybkiej obsługi wprowadza do obrotu 100 ton plastyku oraz jeśli wie ona, zważywszy na wyniki uzyskane w roku poprzednim, że 50 ze 100 ton trafia do jej własnego systemu indywidualnego, musi ona zastosować system zbiorowy celem wykazania, że pozostałe 50 ton plastyku, które zostało wprowadzone na rynek, będzie zostanie przyjęte i będzie podlegać odzyskowi zgodnie z obowiązkami nałożonymi przez rozporządzenie. Jeśli zachowanie klientów tej sieci szybkiej obsługi odpowiada podziałowi ilości, to jest 50 ton plastyku ma zostać przyjęte i poddane odzyskowi w ramach systemu indywidualnego, natomiast pozostałe 50 ton plastyku w ramach systemu zbiorowego, poziomy odzysku poszczególnych systemów zostaną osiągnięte.

137 Jednakże, jeżeli zachowanie klientów tej sieci nie będzie zgodne z wcześniej ustalonym podziałem ilościowym, zostaną ustanowione mechanizmy korekcyjne

w celu uwzględnienia tej okoliczności. Przykładowo, jeśli do systemu indywidualnego trafi jedynie 10 ton plastyku, sieć szybkiej obsługi będzie zatem musiała kupić brakujące 40 ton plastyku od systemów wykazujących nadwyżkę w szczególności ze względu na obowiązek przyjmowania zwrotu i odzysku dodatkowych 40 ton plastyku. Podobnie, jeśli do systemu indywidualnego trafi 90 ton plastyku, sieć szybkiej obsługi będzie mogła żądać od danego systemu zbiorowego obniżenia opłaty w przypadku wykazania przez nią, iż przyjęła zwrot i przeprowadziła odzysk 40 z 50 ton, które zostały mu powierzone. Wspomniana możliwość korygowania gwarantuje, że każdy system spełnia obowiązki przewidziane w rozporządzeniu i jednocześnie uzyskuje wynagrodzenie w zależności od rzeczywiście wykonanej usługi.

138 Takie możliwości korygowania ilości materiałów przypisanych umownie w zależności od konkretnych wyników zbiórki i odzysku istnieją również w sytuacji, w której producent lub dystrybutor opakowań postanawiają zastosować dwa lub kilka systemów zbiorowych, takich jak system DSD oraz system Landbell. Ponadto należy wskazać, że wspomniana możliwość korygowania, powołana w toku rozprawy, została sprecyzowana w porozumieniu w sprawie kompensaty, które pozwala różnym podmiotom zarządzającym systemami dokonywać podziału ilości materiałów poddawanych odzyskowi przez przedsiębiorstwa zajmujące się zbiórką, którym zlecają one te usługi, z uwzględnieniem ilości materiałów, za które ponoszą one odpowiedzialność z tytułu umów podpisanych z producentami i dystrybutorami opakowań.

139 W konsekwencji z powyższego wynika, że producent lub dystrybutor opakowań nie powierza DSD określonej ilości opakowań, które powinny posiadać logo Der Grüne Punkt, lecz raczej ilość materiału, którą ów producent lub dystrybutor wprowadzi do obrotu w Niemczech i którą zamierza powierzyć systemowi DSD w celu przyjęcia i odzysku. Producent lub dystrybutor opakowań może zatem stosować systemy mieszane celem osiągnięcia poziomów odzysku, które zostały ustanowione w rozporządzeniu.

iv) W przedmiocie krytyki skarżącej dotyczącej analizy przedstawionej w zaskarżonej decyzji

140 Powyższe przedstawienie zasad funkcjonowania systemów mieszanych umożliwia przeprowadzenie oceny zakresu uwag krytycznych skarżącej dotyczących analizy przedstawionej w zaskarżonej decyzji.

141 Przypomnieć należy tytułem wstępu, że według zaskarżonej decyzji nadużycie stanowią jedynie postanowienia umowy o używanie logo dotyczące opłaty licencyjnej (a mianowicie art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 1 umowy). W zaskarżonej decyzji nie zakwestionowano tego, iż art. 3 ust. 1 umowy zobowiązuje producenta lub dystrybutora, który zamierza zastosować system DSD, do umieszczenia logo Der Grüne Punkt na każdym opakowaniu, które zostało zgłoszone i przeznaczone do wewnętrznej konsumpcji. Komisja uznaje natomiast za nadużycie zachowanie DSD polegające na żądaniu uiszczenia opłaty od wszystkich opakowań wprowadzanych do obrotu w Niemczech z tym logo, chociaż przedstawiono dowód, że przyjęcie zwrotu i odzysk niektórych opakowań nastąpiły przez inny system zbiorowy lub system indywidualny.

— W przedmiocie braku konieczności umieszczenia na wszystkich opakowaniach logo Der Grüne Punkt w przypadku korzystania z systemu mieszanego, ze względu na możliwość selektywnego oznakowania w zależności od stosowanego systemu

142 W pierwszej kolejności w odniesieniu do argumentu skarżącej, zgodnie z którym w przypadku zastosowania systemu mieszanego nie ma konieczności umieszczania

logo Der Grüne Punkt na opakowaniach, zważywszy na możliwość umieszczenia znaku towarowego Der Grüne Punkt na opakowaniach w zależności od stosowanego systemu, z powyższego wynika, że żaden przepis rozporządzenia nie wymaga zastosowania selektywnego oznakowania opakowań.

143 Ponadto, zgodnie z tym, co zostało przedstawione w zaskarżonej decyzji (motywy 103–107 zaskarżonej decyzji), selektywne oznakowanie opakowań w zależności od stosowanego systemu mogłoby w konsekwencji przyczynić się do znaczącego zwiększenia kosztów producentów i dystrybutorów opakowań zamierzających wprowadzić do obrotu w Europie jednolite opakowanie lub zastosować systemy mieszane ze względu na konieczność przedsięwzięcia środków na etapie linii do pakowania oraz kontroli jego wprowadzania do obrotu do chwili przekazania go konsumentowi końcowemu. Ponadto, uwzględniając okoliczność, iż to konsument końcowy, a nie producent lub dystrybutor, decyduje o miejscu przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań, takie starania mogą okazać się nadaremne. W każdym razie skarżąca nie podważa w swojej argumentacji, że oznakowanie selektywne prowadzi do zniechęcenia producentów i dystrybutorów opakowań do korzystania z systemów innych aniżeli system DSD, co jest jednym ze skutków zachowania DSD, które w zaskarżonej decyzji zostało określone jako nadużycie (motywy 114 i 115 zaskarżonej decyzji).

144 Zresztą należy podnieść, że podane przez skarżącą przykłady selektywnego oznakowania nie są objęte zakresem stosowania zaskarżonej decyzji, ponieważ dotyczą one sektorów, z których część przedmiotowych opakowań, a mianowicie ta przeznaczona dla klientów zawodowo prowadzących działalność, znajduje się poza obszarem działalności skarżącej, która zajmuje się opakowaniami przeznaczonymi dla konsumenta końcowego.

145 Stwierdzić zatem należy, że rozporządzenie nie nakłada obowiązku zastosowania zalecanego przez skarżącą rozwiązania polegającego na selektywnym oznakowaniu i nie pozwala ono położyć kres nadużyciu opisanemu w zaskarżonej decyzji.

— W przedmiocie argumentów opartych na braku wykluczenia konkurencji

146 W drugiej kolejności, odnosząc się do argumentów skarżącej, iż sporne zachowanie DSD nie wykluczyło konkurencji, zważywszy, że w latach 1997–2000 ilości opakowań poddanych systemom indywidualnym wzrosły o 60% oraz że niektórzy klienci DSD przestawili się z jej systemu na inny system zbiorowy (zob. pkt 95 powyżej), należy wskazać, że dane te nie dotyczą przypadku systemów mieszanych łączących częściowo system DSD oraz inny system zbiorowy lub system indywidualny.

147 Ponadto przedstawione przez skarżącą zwiększenie przypisanych systemom indywidualnym ilości nie wydaje się mieć decydującego znaczenia w świetle danych, które Komisja podała w duplice, ponieważ w 1997 r. systemy indywidualne przyjęły rzeczywiście niewiele opakowań oraz w 2000 r. w ramach systemów indywidualnych zebrano jedynie 333 000 ton, to jest jedynie 6% z 5,5 miliona ton zebranych w tym roku przez system DSD.

148 W każdym razie dane te nie mogą być wystarczające do zakwestionowania oceny przeprowadzonej przez Komisję w zaskarżonej decyzji, w odniesieniu do zachowania DSD stanowiącego nadużycie w rozumieniu art. 82 WE, które polega na żądaniu uiszczenia opłaty od wszystkich opakowań wprowadzanych do obrotu w Niemczech, oznaczonych logo Der Grüne Punkt, chociaż został przedstawiony dowód, że przyjęcie zwrotu i odzysk niektórych opakowań nastąpiły przez inny system zbiorowy lub system indywidualny.

149 Należy zatem odrzucić argument oparty na rozwoju systemów indywidualnych oraz przejściu niektórych klientów z systemu DSD na inny system zbiorowy.

— W przedmiocie konieczności zapewnienia realizacji celów rozporządzenia

150 W trzeciej kolejności, odnosząc się do konieczności zapewnienia realizacji celów rozporządzenia poprzez zezwolenie skarżącej na żądanie wyłącznego oznakowania opakowań przekazanych do systemu DSD logo Der Grüne Punkt (zob. pkt 98–101 powyżej), z opisu praktycznych zasad funkcjonowania systemów mieszanych wynika, że w przypadku zastosowania systemów mieszanych rozporządzenie nie przewiduje takiej wyłączności. Ponadto analiza wspomnianych praktycznych zasad funkcjonowania systemu pozwala ustalić, iż logo nie ma takiego wpływu, jaki przypisuje mu skarżąca, zważywszy na to, że poziomy odzysku, które należy osiągnąć celem wywiązania się z ustanowionych w rozporządzeniu obowiązków przyjmowania zwrotu i odzysku, są obliczane na podstawie materiału objętego zbiórką, a nie na podstawie znaku towarowego umieszczonego na opakowaniach.

151 W tym względzie, odnosząc się do określenia roli odgrywanej przez konsumenta końcowego, należy podnieść, że skarżąca przyznaje, że nie można ustalić z pewnością ex ante, czy określone opakowanie zostanie rzeczywiście usunięte w ramach systemu DSD. Ponadto skarżąca nie może skutecznie kwestionować tego, że w odpowiedzi na pytanie Komisji, która zamierzała dowiedzieć się, czy rzeczywiście „na podstawie rozporządzenia w sprawie opakowań konsument może swobodnie zdecydować, czy pozostawi opakowanie w sklepie, czy odda je do sklepu, czy też podda je usuwaniu w pobliżu miejsca zamieszkania", rząd niemiecki odpowiedział, iż „rozporządzenie nie zawiera dokładnych wskazówek dotyczących zobowiązania konsumenta końcowego do zwrotu", oraz że „domniemanie zawarte w pytaniu Komisji jest zatem trafne" (zob. uwagi rządu niemieckiego, odpowiedź na pytanie 1baa; powtórzona w zaskarżonej decyzji, motyw 20, przypis 9 na dole strony). W tej kwestii skarżąca nie może utrzymywać, iż pojęcie „usuwania w pobliżu miejsca zamieszkania" dotyczy usuwania za pośrednictwem publicznego systemu usuwania odpadów, a nie zastosowania systemu zbiorowego, zważywszy, że z tytułu pytania nr 1 postawionego przez Komisję, które dotyczy środków służących osiągnięciu poziomów odzysku przewidzianych w rozporządzeniu oraz z treści uwag przedstawionych przez rząd niemiecki w odpowiedzi na pytanie 1a), która wskazuje,

że zbiórka w pobliżu miejsca zamieszkania konsumenta końcowego jest przeprowadzana za pośrednictwem systemu zbiorowego, wyraźnie wynika, że wspomniane pojęcie odsyła do systemu zbiorowego w rozumieniu § 6 ust. 3 rozporządzenia.

152 W konsekwencji żaden argument przedstawiony przez skarżącą nie pozwala zakwestionować zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim stwierdzono w niej, że w przypadku zastosowania systemu mieszanego rozporządzenie pozostawia konsumentowi końcowemu swobodę wyboru systemu, do którego odniesie opakowanie (motywy 138, 141 i 145 zaskarżonej decyzji).

153 Ponadto, odnosząc się do możliwości poinformowania konsumenta o możliwości zwrotu i odzysku opakowania w ramach kilku systemów, z zaskarżonej decyzji wynika (motywy 141 i 145 zaskarżonej decyzji), że różne sposoby reklamy przewidziane w rozporządzeniu — a mianowicie etykiety lub inne odpowiednie środki dostosowane do systemów zbiorowych (pkt 4 ust. 2 załącznika I do § 6 rozporządzenia) oraz informacja o możliwości zwrotu opakowania do punktu sprzedaży w przypadku systemów indywidualnych (§ 6 ust. 1 zdanie trzecie rozporządzenia) — umożliwiają zasygnalizowanie konsumentowi końcowemu różnych możliwości zwrotu przedmiotowego opakowania, ale nie uzasadniają przy tym argumentacji skarżącej, według której umieszczenie logo Der Grüne Punkt na opakowaniu przeszkodziłoby przyjmowaniu zwrotu i odzyskowi przez inny system aniżeli system DSD.

154 W tym względzie należy przypomnieć, że w rozporządzeniu nie zostało uregulowane, że nie można umieszczać logo Der Grüne Punkt na opakowaniach zbieranych w ramach konkurencyjnego systemu zbiorowego lub systemu indywidualnego, jeżeli spełniają one poza tym warunki, które zostały określone w rozporządzeniu celem identyfikacji systemu stosowanego w połączeniu z systemem DSD. Takie oznaczenia mogą być stosowane łącznie, a to samo opakowanie może równocześnie być objęte kilkoma systemami. W ten sposób Komisja słusznie interpretuje treść obowiązku przejrzystości zdefiniowanego przez rząd niemiecki w jego uwagach, zgodnie z którymi zarówno dla konsumentów jak

i dla władz musi być jasne, które opakowania podlegają obowiązkowi przyjmowania zwrotu w punktach sprzedaży lub w ich pobliżu oraz które z nich nie zostały objęte tym obowiązkiem (zob. uwagi przedstawione przez rząd niemiecki, odpowiedź na pytanie 2a ostatnie zdanie; motywy 20, 141 i 142 zaskarżonej decyzji).

155 Należy zatem odrzucić argumenty dotyczące konieczności zapewnienia realizacji celów rozporządzenia.

— W przedmiocie uzasadnienia w świetle prawa znaków towarowych

156 W czwartej kolejności, odnosząc się do argumentów skarżącej dotyczących prawa znaków towarowych (zob. pkt 103–113 powyżej), należy wskazać, że w przypadku łącznego zastosowania dwóch systemów zbiorowych umieszczenie na tym samym opakowaniu logo Der Grüne Punkt oraz informacji za pomocą „stosownego środka" określającego inny system zbiorowy w rozumieniu pkt 4 ust. 2 załącznika I do § 6 rozporządzenia, a w przypadku łącznego zastosowania systemu DSD oraz systemu indywidualnego umieszczenie na tym samym opakowaniu logo Der Grüne Punkt oraz informacji o możliwości zwrotu do sklepu, nie narusza zasadniczej funkcji znaku towarowego DSD (zob. podobnie wyroki Trybunału: z dnia 5 października 1988 r. w sprawie 238/87 Volvo, Rec. str. 6211, pkt 9 oraz ww. wyrok w sprawie Magill, pkt 49 i 50; wyrok Sądu z dnia 16 grudnia 1999 r. w sprawie T-198/98 Micro Leader przeciwko Komisji, Rec. str. II-3989, pkt 56). Z wyroku Kammergericht Berlin z dnia 14 czerwca 1994 r. wynika, tak jak również zostało to przedstawione w zaskarżonej decyzji, że ten znak towarowy „wskazuje jedynie w odniesieniu do usługi, o której mowa, że produkt, na którym znak ten został umieszczony, może zostać usunięty przy zastosowaniu systemu DSD", nie podając informacji, co do jakości oferowanej usługi (motyw 145 zaskarżonej decyzji). Ponadto w przypadku przydzielenia części opakowań konkurentowi DSD konsument może swobodnie zadecydować, czy podda opakowanie odzyskowi przez system DSD, czy też przez system konkurencyjny.

157 Ponieważ funkcja logo Der Grüne Punkt polega na wskazaniu możliwości usuwania spornego opakowania za pośrednictwem systemu DSD oraz może ono być umieszczone łącznie z innymi oznaczeniami lub innymi mechanizmami umożliwiającymi wskazanie na inną możliwość usuwania za pośrednictwem systemu indywidualnego lub konkurencyjnego systemu zbiorowego, nie można utrzymywać, iż zaskarżona decyzja stanowi nieproporcjonalne naruszenie prawa znaków towarowych lub w każdym razie naruszenie, którego nie można uzasadnić koniecznością uniknięcia nadużywania pozycji dominującej w rozumieniu art. 82 WE.

158 W tym względzie krytyczne uwagi skarżącej dotyczące wykorzystania w zaskarżonej decyzji wyroku w sprawie Kammergericht Berlin (zob. pkt 109 powyżej) nie mają tu znaczenia. Owe krytyczne uwagi opisują jedynie szczególny kontekst wyroku, w którym Kammergericht Berlin odrzucił koncepcję, zgodnie z którą logo Der Grüne Punkt mogłoby informować co do jakości usługi usuwania odpadów, i nie podważają one przy tym wniosku Komisji, że na tym samym opakowaniu może znajdować się kilka informacji skierowanych do konsumenta o sposobie postępowania w odniesieniu do różnych systemów, w ramach których może odbywać się przyjmowanie zwrotu i odzysk opakowania. W ten oto sposób przedstawiony powyżej przykład sieci szybkiej obsługi obrazuje rzeczywiste znaczenie znaku towarowego Der Grüne Punkt, jeśli jest ono umieszczone na opakowaniu, którego przyjmowanie i odzysk następuje również w ramach innego systemu.

159 Odnosząc się do argumentów opartych na sondażach opinii przedstawionych przez skarżącą (zob. pkt 110 powyżej), podnieść należy, że wyniki tych sondaży nie podważają rozumowania przedstawionego w zaskarżonej decyzji. W rzeczywistości jest logiczne, że konsumenci identyfikują umieszczone na opakowaniach logo Der Grüne Punkt z informacją o możliwości złożenia opakowania do urządzeń służących do zbiórki opakowań znajdujących się w pobliżu ich miejsca zamieszkania. Jednak nie pozwala to poznać reakcji tych konsumentów na opakowanie, na którym umieszczono kilka logo określających systemy zbiorowe. Otóż Komisja i interwenienci wskazują w tym względzie, co potwierdzono również na rozprawie,

iż wykorzystywane przez ten system urządzenia służące do zbiórki opakowań są przeważnie takie same oraz że konsument najczęściej składa opakowania w tych urządzeniach w zależności od użytego materiału, a nie w zależności od logo znajdującego się na opakowaniu. Podobnie w przypadku systemu mieszanego, obejmującego system DSD oraz system indywidualny, wskazanie, że 48,4% konsumentów nie rozumie sprzecznych informacji odsyłających do obu systemów, nie wydaje się mieć tu znaczenia, zważywszy na okoliczność, iż wskazują one jedynie na swobodę wyboru przez konsumenta w przypadku systemu mieszanego a zatem nie mogą one być sprzeczne, jak wskazuje poddany wcześniej analizie przykład sieci szybkiej obsługi.

160 Ponadto należy wskazać, że nie można uwzględnić argumentu opartego na wprowadzeniu w błąd odbiorców znaku towarowego (zob. pkt 111 powyżej), zważywszy na to, że umowa o używanie logo dotyczy jedynie użytkowników tego logo, a mianowicie producentów i dystrybutorów opakowań korzystających z systemu DSD, a nie konsumentów.

161 Ostatecznie należy zauważyć, że jeśliby zaakceptować wyłączność, jakiej domaga się skarżąca, to utrudniłaby ona jedynie producentom i dystrybutorom opakowań zastosowanie systemu mieszanego oraz uzasadniłaby możliwość dochodzenia przez skarżącą wynagrodzenia za usługę, która — jak wykazały osoby zainteresowane — nie została faktycznie zrealizowana, ponieważ została zlecona innemu systemowi zbiorowemu lub systemowi indywidualnemu zgodnie z zasadami określonymi w art. 1 zaskarżonej decyzji.

162 Argumenty dotyczące prawa znaków towarowych należy zatem odrzucić ze względu na brak naruszenia funkcji właściwej dla znaku towarowego Der Grüne Punkt w przypadku systemów mieszanych.

— W przedmiocie prawidłowego funkcjonowania systemu DSD

163 Ostatecznie w odniesieniu do argumentów dotyczących konieczności zapewnienia prawidłowego funkcjonowania systemu DSD (zob. pkt 115 i 116 powyżej), z powyższego wynika, że nie zostało ono zakwestionowane w przypadku systemów mieszanych. W każdym razie wymogi związane z funkcjonowaniem systemu DSD nie mogą uzasadniać zachowania skarżącej, które zostało opisane w przytoczonych przez Komisję wyrokach Bundesgerichtshof w sprawie BäKo i Oberlandesgericht Düsseldorf w sprawie Hertzel (zob. pkt 116 i 118 powyżej), w różnych skargach złożonych do Komisji (motywy 3 i 6 zaskarżonej decyzji), oraz w tezie, którą DSD pierwotnie przedstawiła w swojej skardze (zob. pkt 115 powyżej), polegających na domaganiu się przez nią uiszczenia opłaty licencyjnej od wszystkich opakowań wprowadzanych do obrotu w Niemczech oznaczonych logo Der Grüne Punkt, chociaż przedstawiono dowód, że przyjęcie zwrotu i odzysk niektórych opakowań nastąpiły przez inny system zbiorowy lub system indywidualny.

v) Wniosek

164 Z powyższego wynika, jak wskazano w zaskarżonej decyzji, że ani rozporządzenie w sprawie opakowań, ani prawo znaków towarowych, tudzież wymogi związane z funkcjonowaniem systemu DSD nie pozwalają skarżącej żądać od przedsiębiorstw stosujących jej system uiszczenia opłaty licencyjnej od wszystkich opakowań wprowadzonych do obrotu w Niemczech oznaczonych logo Der Grüne Punkt, jeśli te przedsiębiorstwa wykażą, że nie stosują systemu DSD w odniesieniu do części lub wszystkich opakowań.

165 W konsekwencji zarzut pierwszy należy oddalić.

2. *W przedmiocie zarzutu drugiego opartego na naruszeniu art. 3 rozporządzenia nr 17 oraz naruszeniu zasady proporcjonalności*

166 Skarżąca wskazuje, iż zgodnie z art. 3 rozporządzenia nr 17 Komisja może na mocy decyzji zobowiązać przedsiębiorstwa do zaniechania stwierdzonego naruszenia. Decyzja dotycząca zaprzestania naruszenia powinna być zgodna z zasadą proporcjonalności oraz może jedynie wymagać tego, co jest stosowne i niezbędne do zakończenia naruszenia oraz przywrócenia legalności w odniesieniu do przepisów, które zostały naruszone (wyroki Sądu: z dnia 10 lipca 1991 r. w sprawie T-76/89 ITP przeciwko Komisji, Rec. str. II-575, pkt 80 oraz z dnia 8 czerwca 1995 r. w sprawie T-7/93 Langnese-Iglo przeciwko Komisji, Rec. str. II-1533, pkt 209). Tymczasem w niniejszym przypadku środki nałożone przez art. 3, 4 i 5 zaskarżonej decyzji nie spełniają tych wymogów.

a) W przedmiocie selektywnego oznakowania

167 Skarżąca zasadniczo utrzymuje, że selektywne oznakowanie opakowań w zależności od stosowanego systemu jest bardziej odpowiednie aniżeli zobowiązanie, które zostało nałożone w zaskarżonej decyzji.

168 Skarżąca wskazuje, że Komisja stwierdza w zaskarżonej decyzji, że dla klientów DSD selektywne etykietowanie jednolitego opakowania (oznaczonego lub nieoznaczonego znakiem towarowym Der Grüne Punkt) nie powiodłoby się „w dość znaczącej ilości przypadków ze względu na realia gospodarcze" (motyw 103 zaskarżonej decyzji). Tak więc nie należy przyznawać licencji przymusowej w przypadkach, w których selektywne etykietowanie osiąga rezultaty ze względu na realia gospodarcze. W takich przypadkach nadużycie pozycji dominującej jest samo w sobie wykluczone, natomiast środki przewidziane w art. 3 i 4 ust. 1 zaskarżonej decyzji są nieproporcjonalne.

169 Komisja podkreśla, że zaskarżona decyzja uwzględnia sytuacje, w których wszystkie opakowania są identyczne oraz że przedstawione zostały w niej powody, dla których nie jest realne żądanie od producentów i dystrybutorów opakowań różnicowania opakowań według stosowanych systemów przyjmowania i odzysku opakowań.

170 Sąd przypomina, że w ramach opisu nadużycia pozycji dominującej w zaskarżonej decyzji poddano analizie przedstawioną przez DSD argumentację, zgodnie z którą producenci i dystrybutorzy opakowań korzystający z jej systemu muszą być w stanie zrezygnować z umieszczania logo Der Grüne Punkt na opakowaniach nieobjętych systemem DSD. Zgodnie z zaskarżoną decyzją selektywne oznakowanie opakowań w zależności od stosowanego systemu nie jest odpowiednim rozwiązaniem, które pozwoliłoby producentom i dystrybutorom opakowań zastosować system indywidualny lub inny system zbiorowy w połączeniu z systemem DSD. Zdaniem Komisji mogłoby to bowiem spowodować znaczące zwiększenie kosztów produkcji i dystrybucji (motywy 104 i 105 zaskarżonej decyzji). Uważa ona również, iż kontrolowanie drogi przebytej przez opakowanie w obiegu handlowym jest trudne, a nawet niemożliwe (motyw 106 zaskarżonej decyzji) oraz że to konsument powinien podjąć decyzję o miejscu oddania opakowań w przypadku zastosowania systemu indywidualnego oraz systemu zbiorowego (motyw 107 zaskarżonej decyzji).

171 Właśnie w tym kontekście należy rozpatrywać przytoczony przez skarżącą fragment zaskarżonej decyzji, zgodnie z którym zrezygnowanie z umieszczania logo Der Grüne Punkt na opakowaniach nieobjętych systemem DSD „nie powiodłoby się w dość znaczącej ilości przypadków ze względu na realia gospodarcze" (motyw 103 zaskarżonej decyzji).

172 Jednakże z tej oceny nie można wyprowadzać wniosku, że środki nałożone w art. 3–5 zaskarżonej decyzji są nieproporcjonalne. Środki te jedynie zobowiązują DSD do niepobierania opłaty od wszystkich opakowań oznaczonych logo Der Grüne Punkt w przypadku wykazania, że przyjęcie zwrotu i odzysk zostały nastąpiły przez inny

system. Tymczasem z dokonanej w ramach pierwszego zarzutu analizy zasad funkcjonowania systemów mieszanych wynika (zob. pkt 131–138 powyżej), że konkurencja między systemami odbywa się na podstawie ilości materiału, który należy poddać odzyskowi a nie w oparciu o wcześniej określone ilości opakowań, które są wyłącznie objęte — w szczególności poprzez zastosowanie selektywnego oznakowania — przez jeden lub przez drugi z zastosowanych systemów. Ponadto sporne środki nie naruszają w sposób nieproporcjonalny interesów DSD, ponieważ otrzymuje ona wynagrodzenie za świadczoną przez nią usługę, a mianowicie za przyjmowanie zwrotu i odzysk takiej ilości materiałów, która została jej powierzona przez producentów i dystrybutorów opakowań przystępujących do jej systemu.

173 Tak więc okoliczność, iż teoretycznie możliwe jest selektywne umieszczanie logo na opakowaniach, nie może w konsekwencji spowodować stwierdzenia nieważności wymienionych powyżej środków, zważywszy, że dla producentów i dystrybutorów opakowań takie rozwiązanie jest bardziej kosztowne i trudne do wprowadzenia w życie aniżeli środki określone w art. 3–5 zaskarżonej decyzji, które dotyczą jedynie ograniczenia wynagrodzenia za usługę oferowaną przez DSD do wynagrodzenia za usługę rzeczywiście zrealizowaną w ramach jej systemu.

174 Ponadto akceptacja zasady selektywnego oznakowania oznaczałaby, że Komisja pozwala DSD na dalsze nadużywanie jej pozycji dominującej w zakresie, w jakim koszty związane z takim rozwiązaniem oraz praktyczne trudności w jego wprowadzeniu w życie mogą zniechęcić klientów DSD do stosowania innego systemu aniżeli system DSD dla przeprowadzenia w Niemczech zwrotu i odzysku części (przypadki 1 i 2) lub wszystkich ich opakowań (przypadek 3).

175 W konsekwencji zastrzeżenie powinno zostać oddalone.

b) W przedmiocie nałożenia obowiązku udzielenia licencji przymusowej nieograniczonej w czasie

176 Skarżąca utrzymuje, że art. 3 i 4 ust. 1 zaskarżonej decyzji są nieproporcjonalne, ponieważ nakładają one na nią obowiązek udzielenia osobom trzecim licencji nieograniczonej w czasie na używanie znaku towarowego Der Grüne Punkt, nawet w przypadku nieuczestniczenia w systemie DSD, podczas gdy jest to jedynie uzasadnione tym, że „ze względu na sporne postanowienia umowy wejście na rynek zostałoby w znacznym stopniu utrudnione" (zob. motyw 115 zaskarżonej decyzji). Licencji przymusowej można zatem udzielić jedynie na okres, jaki jest potrzebny konkurentom, aby wejść na rynek.

177 Komisja podkreśla, że potencjalni konkurenci skarżącej zostaliby ponownie wypchnięci z rynku w przypadku, w którym ich klienci byliby zobowiązani do uiszczenia opłaty licencyjnej DSD od ilości opakowań wyłączonych z systemu DSD.

178 Sąd przypomina, że w ramach przeprowadzonej przezeń oceny w świetle art. 82 WE zachowanie DSD polegające na domaganiu się uiszczenia opłaty od wszystkich opakowań wprowadzanych do obrotu w Niemczech i opatrzonych logo Der Grüne Punkt stanowiło nadużywanie pozycji dominującej oraz przeszkodę w wejściu na rynek (motywy 110–135 oraz art. 1 zaskarżonej decyzji). Zgodnie z decyzją nie można domagać się uiszczenia opłaty w przypadku, w którym producenci i dystrybutorzy opakowań stosujący system DSD jedynie w odniesieniu do części opakowań wprowadzanych do obrotu w Niemczech wykażą, iż wywiązali się z obowiązków przyjmowania zwrotu i odzysku, ustanowionych w rozporządzeniu za pośrednictwem konkurencyjnych systemów zbiorowych lub systemów indywidualnych (przypadki 1 i 2). Podobnie nie można domagać się uiszczenia opłaty w sytuacji, w której producenci i dystrybutorzy opakowań, niestosujący w Niemczech systemu DSD, lecz wprowadzający do obrotu w tym kraju opakowanie standardowe, które jest przez nich również wprowadzane do obrotu w innym

państwie członkowskim i które uczestniczy w systemie przyjmowania opakowań stosującym logo Der Grüne Punkt, wykażą, iż wywiązali się z obowiązków nałożonych na nich w rozporządzeniu za pośrednictwem konkurencyjnych systemów zbiorowych lub systemów indywidualnych (przypadek 3).

179 Właśnie w celu położenia kresu naruszeniu art. 82 WE Komisja zobowiązała DSD do przestrzegania zobowiązań określonych w art. 3 i 4 ust. 1 zaskarżonej decyzji.

180 Tak więc zobowiązania te nie dotyczą osób trzecich, lecz producentów i dystrybutorów opakowań będących albo kontrahentami DSD w ramach umowy o używanie logo (przypadek art. 3, który dotyczy przypadków 1 i 2), albo właścicielami licencji na używanie znaku towarowego Der Grüne Punkt w innym państwie członkowskim w ramach systemu przyjmowania lub odzysku opakowań stosującego logo, które odpowiada temu znakowi towarowemu (przypadek art. 4 ust. 1, który dotyczy przypadku 3).

181 Podobnie te zobowiązania nie mają na celu narzucenia DSD obowiązku udzielenia licencji nieograniczonej w czasie na używanie znaku towarowego Der Grüne Punkt, lecz jedynie zobowiązanie DSD do niepobierania opłaty licencyjnej od wszystkich opakowań opatrzonych logo Der Grüne Punkt w przypadku wykazania, że przyjęcie zwrotu lub odzysk wszystkich opakowań lub jedynie części z nich nastąpiły za pośrednictwem innego systemu.

182 W konsekwencji skarżąca nie może utrzymywać, że żądanie od niej, aby zrezygnowała z zapłaty za usługę, której nie wykonuje, jest nieproporcjonalne, jeśli użytkownicy logo Der Grüne Punkt przedstawią dowód na to, że przyjęcie zwrotu i odzysk takich ilości opakowań, w odniesieniu do których nie stosują oni systemu DSD, nastąpiły w rzeczywistości za pośrednictwem jednego lub kilku stosowanych przez nich systemów zbiorowych lub indywidualnych.

183 W konsekwencji drugie zastrzeżenie należy oddalić.

c) W przedmiocie zobowiązania do uprzedniego świadczenia

184 Skarżąca podnosi, że z art. 3 zdanie pierwsze, art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 2 i 3 zaskarżonej decyzji wynika, iż użytkownicy logo mogliby odmówić uiszczenia opłaty licencyjnej za używanie znaku towarowego Der Grüne Punkt, uzasadniając to tym, iż w odniesieniu do części opakowań nie zamierzają oni więcej korzystać z systemu DSD oraz iż wywiążą się z obowiązków ustanowionych w rozporządzeniu, stosując indywidualne rozwiązanie w zakresie usuwania. Artykuł 5 ust. 3 i 7 zaskarżonej decyzji zakazuje skarżącej żądać przedstawienia zaświadczenia rzeczoznawcy przed upływem terminu przewidzianego w rozporządzeniu (czyli dniem 1 maja następnego roku) lub żądać innych zaświadczeń. Taki środek jest nieproporcjonalny i prowadzi do nierównomiernego rozłożenia ryzyka, ponieważ skarżąca musi zrezygnować z uprzedniej opłaty licencyjnej oraz odsyła się ją do postępowania dowodowego odbywającego się szesnaście miesięcy później, a w tym okresie ponosi ona ryzyko wypłacalności jej klienta.

185 Komisja podnosi, że hipoteza, w której prawie wszystkie opakowania objęte dystrybucją zostaną wycofane z systemu DSD jest nierealna ze względu na związane z nią obowiązki dowodowe. Ponadto pojęcie „uprzedniego świadczenia" nie jest trafne, zważywszy na to, że skarżąca musiałaby dochodzić zapłaty a posteriori jedynie w przypadku, w którym pozostałe systemy zbiórki nie osiągnęłyby przewidzianych poziomów. Otóż przedsiębiorstwa oferujące indywidualne systemy zbiórki nie będą doradzały swoim klientom takiego sposobu postępowania,

ponieważ starają się one, aby osiągnąć poziom przewidziany dla ilości, która została im przydzielona umownie, celem uniknięcia obowiązku nabycia a posteriori częściowej licencji od konkurenta, co zostaje uzupełnione w danym przypadku wypłatą odsetek, w przypadku nieosiągnięcia tego poziomu.

186 Sąd wskazuje na wstępie, że hipoteza wysunięta przez skarżącą, zgodnie z którą niektórzy użytkownicy logo mogliby odmówić uiszczenia opłaty licencyjnej za używanie znaku towarowego Der Grüne Punkt, uzasadniając to tym, że w odniesieniu do części ich opakowań nie zamierzają oni w dalszym ciągu korzystać z systemu DSD, jest w rzeczywistości nierealna, ponieważ rozporządzenie nakłada na tych użytkowników obowiązek przedstawienia dowodu na to, iż wywiązali się oni z obowiązków przyjmowania zwrotu i odzysku opakowań wprowadzanych do obrotu za pośrednictwem innego systemu, a jeśli nie uczyniliby tego, musieliby nabyć brakujące ilości materiału od systemu DSD, jeśli ten system odebrał taką ilość tworzywa, która odpowiada tym opakowaniom (zob. pkt 137 i 138 powyżej).

187 Ponadto z art. 5 ust. 3 zaskarżonej decyzji wynika, że „DSD nie może w żaden sposób żądać przedstawienia zaświadczenia przed upływem terminu przewidzianego w rozporządzeniu w sprawie opakowań", natomiast art. 5 ust. 7 stanowi, że „nie można zastosować żadnego innego postanowienia umowy o używanie logo w sposób, który prowadziłby do zaostrzenia wymogów w zakresie dowodów, które należy przedstawić DSD".

188 Środki te mają umożliwić producentowi lub dystrybutorowi opakowań stosującemu konkurencyjny system zbiorowy lub system indywidualny dla części opakowań wprowadzanych przez niego do obrotu przedstawienie DSD zaświadczenia od podmiotu zarządzającego systemem lub niezależnego rzeczoznawcy, lub od biegłego rewidenta, które jest konieczne do wykazania, że obowiązki nałożone w rozporządzeniu spełniono w odniesieniu do określonej ilości opakowań, stosując inny system aniżeli system DSD (zob. art. 5 ust. 1, 2, 4 i 6).

189 Zatem skarżąca nie może utrzymywać, iż środki te mają charakter nieproporcjonalny, ponieważ procedura zaświadczeń obowiązuje w stosunku do wszystkich systemów, w tym w stosunku do systemu DSD, oraz ponieważ nie przedstawia ona żadnych szczególnych powodów mogących uzasadniać odstępstwa od tej procedury. Ponadto powoływane przez skarżącą pojęcie „uprzedniego świadczenia" wprowadza w błąd, zważywszy, że DSD uzyskuje wynagrodzenie od ilości materiału powierzonego jej przez klientów oraz że dopiero w przypadku pojawienia się problemu, tzn. jeżeli inne systemy zbiórki nie osiągną poziomów przewidzianych dla powierzonych im ilości DSD może domagać się zapłaty za nadwyżkę.

190 W konsekwencji trzecie zastrzeżenie należy oddalić.

d) W przedmiocie wyłączenia stosownej opłaty licencyjnej za samo używanie znaku towarowego

191 Skarżąca podnosi, że zgodnie z art. 3 i 4 zaskarżonej decyzji Komisja zakazuje jej pobierania opłaty licencyjnej, jeśli zostanie wykazane, że obowiązki wynikające z rozporządzenia zostały spełnione w inny sposób. Tak więc DSD nie może żądać od użytkowników logo uiszczenia opłaty licencyjnej za zwyczajne używanie znaku towarowego Der Grüne Punkt. Takie wyłączenie jest niezgodne z orzecznictwem Trybunału dopuszczającym pobieranie rozsądnej opłaty (ww. wyrok w sprawie Volvo, pkt 11).

192 Komisja podkreśla, że zaskarżona decyzja nie nakłada na DSD obowiązku udzielenia licencji przymusowej, lecz ma na celu jedynie uniknięcie sytuacji, w której DSD pobierałaby opłatę, jeśli przyjęcie zwrotu i odzysk opakowania, na którym umieszczono logo, nie nastąpiłyby za pośrednictwem systemu DSD. Komisja

stwierdziła podczas rozprawy, że skoro zgłoszona przez DSD umowa o używanie logo nie czyni rozróżnienia pomiędzy opłatą należną z tytułu używania znaku towarowego i opłatą należną z tytułu korzystania z systemu DSD, decyzja nie przesądza kwestii, czy można zażądać opłaty licencyjnej za zwyczajne używanie znaku towarowego.

193 Sąd stwierdza, że obowiązek nałożony na DSD w art. 3 zaskarżonej decyzji umożliwia producentom i dystrybutorom korzystającym z jej systemu jedynie w odniesieniu do części ich opakowań nie uiszczać opłaty na rzecz DSD w przypadku przedstawienia dowodu na to, że przyjęcie zwrotu i odzysk opakowań oznaczonych logo Der Grüne Punkt nie nastąpił za pośrednictwem systemu DSD, lecz innego systemu konkurencyjnego.

194 Jednak nawet w tym przypadku nie można wykluczyć sytuacji, w której umieszczony na spornym opakowaniu znak towarowy Der Grüne Punkt może mieć jako taki wartość ekonomiczną, ponieważ umożliwia on wskazanie konsumentowi możliwości oddania spornego opakowania do systemu DSD, jak zresztą stwierdzono w zaskarżonej decyzji (motyw 145 zaskarżonej decyzji). W ten oto sposób, nawet jeżeli wspomniane opakowanie nie zostało rzeczywiście oddane do systemu DSD, a zostało wykazane, że odpowiadająca mu ilość materiału została poddana zbiórce lub odzyskowi przez system konkurencyjny, to nie ulega wątpliwości, iż znak towarowy pozwala konsumentowi usunąć to opakowanie przy pomocy systemu DSD. Taka możliwość, którą ma konsument w odniesieniu do wszystkich opakowań wprowadzanych do obrotu z logo Der Grüne Punkt, bez względu na to, czy należą one do systemu DSD, czy też nie, po uprzedniej weryfikacji zebranych ilości, może mieć pewną cenę, która jednak nie może odpowiadać rzeczywistej cenie świadczenia zbiórki i odzysku — co mogłoby nastąpić w przypadku zastosowania spornych postanowień umowy o używanie logo — lecz powinna zostać zapłacona DSD w zamian za świadczenie oferowane w niniejszym przypadku, polegające na udostępnieniu systemu tej spółki.

195 Zapytana o to podczas rozprawy Komisja przyznała, że owo zagadnienie nie zostało uwzględnione w zaskarżonej decyzji, w której zbadano jedynie legalność zachowania

DSD, jeśli chodzi o opłatę za świadczenie, które zgodnie z przedstawionymi dowodami nie zostało zrealizowane w ramach systemu DSD, lecz innego systemu.

196 A zatem należy stwierdzić, że zaskarżoną decyzję należy interpretować w ten sposób, iż nie wyklucza ona możliwości pobierania przez DSD odpowiedniej opłaty za samo używanie znaku towarowego, jeśli zostanie wykazane, że przyjęcie zwrotu i odzysk opakowania oznaczonego logo Der Grüne Punkt nastąpiły w ramach innego systemu.

e) W przedmiocie możliwości umieszczenia informacji wyjaśniającej

Argumenty uczestników

197 Skarżąca utrzymuje, że zobowiązanie określone w art. 3 akapit pierwszy zaskarżonej decyzji jest nieproporcjonalne, ponieważ zakazuje ono domagania się od użytkowników logo umieszczenia na opakowaniach informacji wyjaśniającej w przypadkach 1 i 2. DSD stoi na stanowisku, że taka informacja wyjaśniająca, którą producenci i dystrybutorzy opakowań stosujący system tej spółki mogliby bez żadnych większych przeszkód umieścić na opakowaniach, pozwoliłaby złagodzić wynikające z zaskarżonej decyzji naruszenie znaku towarowego Der Grüne Punkt. W ten oto sposób omawiana informacja mogłaby wskazywać konsumentowi na to, że w danym kraju związkowym opakowanie nie bierze udziału w systemie DSD, lecz w innym systemie zbiorowym (przypadek 1), lub że nawet jeżeli opakowanie to zostało oznaczone logo Der Grüne Punkt, niektóre punkty sprzedaży nie stosują systemu oznaczonego tym logo, lecz system indywidualny (przypadek 2).

198 Ponadto skarżąca wskazuje, iż zgodnie z art. 4 ust. 2 zaskarżonej decyzji może ona domagać się od producentów lub dystrybutorów opakowań, niekorzystających w Niemczech z systemu DSD, lecz wprowadzających do obrotu w innym państwie członkowskim opakowanie standardowe, które uczestniczy w systemie przyjmowania opakowań stosującym logo Der Grüne Punkt (przypadek 3), umieszczenia na opakowaniu informacji wyjaśniającej celem zwrócenia uwagi konsumenta na to, że w Niemczech przyjmowanie zwrotu tego opakowania nie ‚następuje za pośrednictwem systemu DSD. Skarżąca stoi na stanowisku, iż taki środek jest nieproporcjonalny, zważywszy na to, iż inny środek, a mianowicie całkowite zakrycie logo Der Grüne Punkt, a nie zwyczajne umieszczenie informacji wyjaśniającej obok tego logo w mniejszym stopniu naruszałoby funkcję pochodzenia jej znaku towarowego.

199 Komisja podkreśla w odniesieniu do przypadku 1, iż nie ma żadnych podstaw do tego, aby twierdzić, iż rozporządzenie zakazuje systemom konkurencyjnym stosowania tego samego logo. Zdaniem skarżącej przedsiębiorstwa uiszczające te opłaty przy każdorazowym ustanawianiu systemu konkurencyjnego w nowym kraju związkowym powinny zmieniać informację wyjaśniającą. W tym celu należałoby zwłaszcza na etapie wprowadzania konkurencji stale zmieniać opakowania. W odniesieniu do przypadku 2 umieszczenie na opakowaniu informacji wyjaśniającej jest niemożliwe. Komisja zaznacza, odnosząc się do przypadku 3, że jeśliby znak towarowy Der Grüne Punkt korzystał z takiej ochrony, jakiej domaga się skarżąca, producenci musieliby przewidzieć dla każdego państwa członkowskiego odmienne opakowania, co z punktu widzenia gospodarczego byłoby nierentowne i stanowiłoby przeszkodę w wymianie handlowej.

Ocena Sądu

200 Odnosząc się do zastrzeżenia dotyczącego art. 3 akapit pierwszy zaskarżonej decyzji, należy stwierdzić, że umieszczenie informacji wyjaśniających zgodnie z żądaniem skarżącej nie może w konsekwencji położyć kresu nadużyciu pozycji dominującej

opisanej w art. 1 decyzji. Zamieszczenie takich informacji wyjaśniających opiera się bowiem na założeniu, że jest możliwe odróżnienie opakowań opatrzonych logo Der Grüne Punkt i objętych systemem DSD od opakowań, na których umieszczono logo Der Grüne Punkt, lecz które nie uczestniczą w systemie DSD, a zatem powinny zawierać informację mającą na celu zwrócenie uwagi konsumenta. Tymczasem, jak już zostało wcześniej przedstawione (zob. pkt 131–138 powyżej), zasady funkcjonowania systemów mieszanych nie opierają się na identyfikacji opakowań przez konsumentów, którzy dysponują swobodą wyboru w zakresie systemu, do którego oddadzą oni opakowanie, lecz opierają się na przydzieleniu masy materiału, który należy poddać odzyskowi.

201 Tak więc umieszczenie informacji wyjaśniających zgodnie z żądaniem skarżącej nie pozwala położyć kresu nadużyciu pozycji dominującej opisanej przez Komisję w przypadkach 1 i 2.

202 W konsekwencji należy oddalić zastrzeżenie, że art. 3 ust. 1 zaskarżonej decyzji jest nieproporcjonalny, ponieważ nie przewiduje on możliwości umieszczenia informacji wyjaśniającej.

203 W kwestii zastrzeżenia dotyczącego art. 4 ust. 2 zaskarżonej decyzji należy stwierdzić, jak wynika z tego przepisu, że „DSD może uzależnić zwolnienie z opłaty licencyjnej od umieszczenia w tym zakresie lub też w innej stosownej formie informacji w pobliżu logo [Der Grüne Punkt] na opakowaniach, o których mowa w [przypadku 3], w celu zwrócenia uwagi konsumenta końcowego na fakt, że przyjmowanie zwrotu opakowania nie następuje za pośrednictwem systemu ustanowionego przez DSD zgodnie z § 6 ust. 3 rozporządzenia". Ten przepis zwyczajnie powtarza zobowiązanie zaproponowane przez DSD podczas postępowania administracyjnego (motywy 63 i 133 zaskarżonej decyzji). DSD nie może zatem utrzymywać w ramach niniejszego postępowania, że inne rozwiązanie niż to, które sama zaproponowała Komisji, jest teraz lepszym rozwiązaniem dla problemu, który został określony w toku postępowania. Ponadto przyjęcie rozwiązania

zalecanego przez skarżącą, a mianowicie zakrycie logo Der Grüne Punkt zamiast umieszczenia w pobliżu tego logo informacji wyjaśniającej, byłoby tożsame z nałożeniem na producentów opakowań obowiązku opracowania różnych rodzajów opakowań dla każdego państwa członkowskiego, co nie byłoby racjonalne z punktu widzenia gospodarczego.

204 W konsekwencji należy oddalić zastrzeżenie, że art. 4 ust. 2 zaskarżonej decyzji jest nieproporcjonalny, ponieważ nakłada on obowiązek umieszczenia na opakowaniu informacji wyjaśniającej, chociaż byłoby możliwe zakrycie logo Der Grüne Punkt.

3. *W przedmiocie trzeciego zarzutu opartego na naruszeniu art. 86 ust. 2 WE oraz art. 253 WE*

a) Argumenty uczestników

205 Skarżąca podnosi, że wykluczone jest naruszenie art. 82 WE, ponieważ powierzono jej zadanie wykonywania usługi w ogólnym interesie gospodarczym w rozumieniu art. 86 ust. 2 WE, a mianowicie gospodarki odpadami w celu ochrony środowiska, a zwłaszcza przeprowadzenia zbiórki i odzysku opakowań na całym obszarze niemieckim, w tym na nierentownych obszarach rolnych (wyroki Trybunału: z dnia 27 kwietnia 1994 r. w sprawie C-393/92 Almelo, Rec. str. I-1477, pkt 47, oraz z dnia 23 maja 2000 r. w sprawie C-209/98 Sydhavnens Sten & Grus, Rec. str. I-3743, pkt 75 i 76; wyrok Sądu z dnia 27 lutego 1997 r. w sprawie T-106/95 FFSA i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-229, pkt 72). Niemieckie kraje związkowe powierzyły skarżącej wykonanie tej usługi w ogólnym interesie gospodarczym ze względu na

uznanie systemu DSD na mocy § 6 ust. 3 zdanie jedenaste rozporządzenia. Tymczasem zaskarżona decyzja stanowi zagrożenie dla wykonania tej usługi na warunkach, które są do zaakceptowania z punktu widzenia gospodarczego, ponieważ niweczy ona działanie sygnalizacyjne znaku towarowego Der Grüne Punkt i może nie pozwolić jej więcej na usuwanie odpadów na całym terytorium. Zaskarżona decyzja narusza również obowiązek uzasadnienia, który jej dotyczy zgodnie z art. 253 WE, ponieważ nie przesądza ona kwestii art. 86 ust. 2 WE.

206 Komisja wspierana przez interwenientów podważa twierdzenie, że władze regionalne odpowiedzialne za [gospodarkę] odpadami powierzyły DSD wykonywanie usługi w ogólnym interesie gospodarczym, ponieważ każdy podmiot zarządzający systemem zbiorowym mógłby uzyskać takie samo zezwolenie co DSD na podstawie § 6 ust. 3 zdanie jedenaste rozporządzenia. Ponadto z rozporządzenia wynika, że ustawodawca nie zamierzał utrudniać współistnienia systemów indywidualnych i systemów zbiorowych równolegle do systemu ustanowionego przez skarżącą. Konkurencja nie stanowi tu zagrożenia, lecz jest celem rozporządzenia.

b) Ocena Sądu

207 Zgodnie z art. 86 ust. 2 WE przedsiębiorstwa zobowiązane do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym podlegają normom traktatu, a mianowicie regułom konkurencji w granicach, w jakich ich stosowanie nie stanowi prawnej lub faktycznej przeszkody w wykonywaniu szczególnego zadania im powierzonego. Ten przepis stanowi także, że rozwój handlu nie może być naruszony w sposób pozostający w sprzeczności z interesem Wspólnoty.

208 W niniejszym przypadku należy podnieść, że nawet przy założeniu, iż skarżąca jest zobowiązana do wykonywania usługi w ogólnym interesie gospodarczym

w rozumieniu art. 86 ust. 2 WE z tego samego tytułu, co wszystkie inne systemy zbiorowe zatwierdzone przez władze krajów związkowych, nie zostało wykazane ryzyko zakwestionowania tego zadania wskutek zaskarżonej decyzji.

209 Wbrew twierdzeniom skarżącej przedstawionym w ramach pierwszego zarzutu okoliczność, iż DSD nie może uzyskać wynagrodzenia za świadczenie, które zgodnie z tym, co zostało wykazane, zostało zrealizowane przez inny system, nie może dowodzić, iż zaskarżona decyzja zagraża realizacji usługi przyjmowania zwrotu i odzysku powierzonej systemowi DSD na warunkach, które są do zaakceptowania z punktu widzenia gospodarczego.

210 W szczególności z pkt 156–158 powyżej wynika, że zaskarżona decyzja nie podważa zasadniczej funkcji znaku towarowego Der Grüne Punkt w ramach umowy o używanie logo. Podobnie żadna informacja zawarta w aktach nie pozwala wyprowadzić wniosku, iż zaskarżona decyzja może nie pozwolić więcej DSD na usuwanie opakowań na całym terytorium niemieckim.

211 Zresztą, ponieważ skarżąca w ramach postępowania administracyjnego nie powołała się na art. 86 ust. 2 WE, nie może ona zarzucać Komisji braku uzasadnienia decyzji w tej kwestii.

212 A zatem zarzut trzeci należy oddalić.

213 Z powyższego wynika, że skargę należy oddalić w całości.

W przedmiocie kosztów

214 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżąca przegrała sprawę, a Komisja, Landbell i BellandVision wniosły o obciążenie skarżącej kosztami postępowania, należy obciążyć tę ostatnią jej własnymi kosztami oraz kosztami poniesionymi przez Komisję, Landbell i BellandVision, w tym kosztami związanymi z postępowaniem w przedmiocie zastosowania środka tymczasowego. Vfw, która nie wniosła o obciążenie skarżącej kosztami postępowania, zostanie obciążona własnymi kosztami, w tym kosztami związanymi z postępowaniem w przedmiocie zastosowania środka tymczasowego.

Z powyższych względów

SĄD (pierwsza izba)

orzeka, co następuje:

1) Skarga zostaje oddalona.

2) Skarżąca, Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland GmbH, zostaje obciążona własnymi kosztami, jak również kosztami poniesionymi przez Komisję, Landbell AG Rückhol-Systeme i BellandVision GmbH, w tym kosztami związanymi z postępowaniem w przedmiocie zastosowania środka tymczasowego.

3) **Vfw zostaje obciążona własnymi kosztami, w tym kosztami związanymi z postępowaniem w przedmiocie zastosowania środka tymczasowego.**

García-Valdecasas Cooke Labucka

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 24 maja 2007 r.

Sekretarz

E. Coulon

Prezes

J.D. Cooke

Spis treści

Ramy prawne ..... II - 1612

A – Rozporządzenie w sprawie zapobiegania powstawaniu odpadów opakowaniowych ..... II - 1612

B – System zbiorowy Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland GmbH i umowa o używanie logo ..... II - 1615

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu ..... II - 1618

Postępowanie i żądania stron ..... II - 1620

Co do prawa ..... II - 1623

A – Zaskarżona decyzja ..... II - 1623

1. W przedmiocie możliwości połączenia kilku systemów przyjmowania zwrotu i odzysku celem wywiązania się z obowiązków wynikających z rozporządzenia w sprawie opakowań ..... II - 1624

2. Ocena dotycząca art. 82 WE ..... II - 1625

3. Ocena dotycząca art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 17 ..... II - 1630

B – W przedmiocie dopuszczalności skargi ..... II - 1634

1. W przedmiocie dopuszczalności skargi w zakresie, w jakim dotyczy ona art. 4 zaskarżonej decyzji ..... II - 1634

2. W przedmiocie przedstawienia zarzutów w toku postępowania ..... II - 1636

3. W przedmiocie uwzględnienia niektórych załączników przedstawionych przez skarżącą ..... II - 1637

a) W przedmiocie załączników przygotowanych przez C. Weidemanna .. II - 1637

b) W przedmiocie sondaży opinii załączonych do repliki ..... II - 1639

C – Co do istoty sprawy ..... II - 1639

1. W przedmiocie pierwszego zarzutu opartego na naruszeniu art. 82 WE .. II - 1640

a) Uwagi wstępne dotyczące tezy o nieodpłatnej licencji przymusowej ... II - 1640

Argumenty uczestników ..... II - 1640

Ocena Sądu ..... II - 1641

b) Argumenty uczestników dotyczące nadużycia pozycji dominującej .... II - 1642

i) W przedmiocie braku konieczności użycia znaku towarowego Der Grüne Punkt w celu uczestnictwa w systemie konkurencyjnym w stosunku do systemu DSD ..... II - 1642

ii) W przedmiocie braku wykluczenia konkurencji, jeśli nie zostanie udzielona licencja przymusowa na używanie znaku towarowego Der Grüne Punkt ..... II - 1643

iii) W przedmiocie różnych uzasadnień dla zachowania DSD ..... II - 1644

— W przedmiocie konieczności zagwarantowania realizacji celów rozporządzenia ..... II - 1644

— W przedmiocie uzasadnienia w świetle prawa znaków towarowych ..... II - 1647

— W przedmiocie prawidłowego funkcjonowania systemu DSD . II - 1651

c) Ocena Sądu ..... II - 1653

i) W przedmiocie nadużycia opisanego w zaskarżonej decyzji ..... II - 1653

ii) W przedmiocie wyłączności, jakiej domaga się skarżąca ..... II - 1655

iii) W przedmiocie zasad funkcjonowania systemów mieszanych ..... II - 1657

iv) W przedmiocie krytyki skarżącej dotyczącej analizy przedstawionej w zaskarżonej decyzji ..... II - 1662

— W przedmiocie braku konieczności umieszczenia na wszystkich opakowaniach logo Der Grüne Punkt w przypadku korzystania z systemu mieszanego, ze względu na możliwość selektywnego oznakowania w zależności od stosowanego systemu ..... II - 1662

— W przedmiocie argumentów opartych na braku wykluczenia konkurencji ..... II - 1664

— W przedmiocie konieczności zapewnienia realizacji celów rozporządzenia ..... II - 1665

— W przedmiocie uzasadnienia w świetle prawa znaków towarowych ..... II - 1667

— W przedmiocie prawidłowego funkcjonowania systemu DSD . II - 1670

v) Wniosek ..... II - 1670

2. W przedmiocie zarzutu drugiego opartego na naruszeniu art. 3 rozporządzenia nr 17 oraz naruszeniu zasady proporcjonalności ..... II - 1671

a) W przedmiocie selektywnego oznakowania ..... II - 1671

b) W przedmiocie nałożenia obowiązku udzielenia licencji przymusowej nieograniczonej w czasie ..... II - 1674

c) W przedmiocie zobowiązania do uprzedniego świadczenia ..... II - 1676

d) W przedmiocie wyłączenia stosownej opłaty licencyjnej za samo używanie znaku towarowego ..... II - 1678

e) W przedmiocie możliwości umieszczenia informacji wyjaśniającej .... II - 1680

Argumenty uczestników ..... II - 1680

Ocena Sądu ..... II - 1681

3. W przedmiocie trzeciego zarzutu opartego na naruszeniu art. 86 ust. 2 WE oraz art. 253 WE ..... II - 1683

a) Argumenty uczestników ..... II - 1683

b) Ocena Sądu ..... II - 1684

W przedmiocie kosztów ..... II - 1686